

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2017-yil 1-yanvar, yakshanba № 1 (8962)

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI PREZIDENTI ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ

Азиз ва мухтарам ватандошлар!
Бетакрор дийримизга янги — 2017 йил кириб келмоқда.

Сиз, мухтарам отахон ва онахонлар, меҳрибон опа-сингилларимиз, навқирон ёшларимиз, бутун халқимизни янги йил байрами билан чин қалбимдан табриклайман.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва қувонч тилайман.

Поёнига етаётган 2016 йилда юртимиз ҳаётида яхши кунлар, улкан ютуқ ва марралар кўп бўлди. Шу билан бирга, афсуски, бошимизга оғир ташвиш ва синовлар ҳам тушди.

Лекин бу синовлар эл-юртимизни янада бирлаштирди. Мард халқимизнинг матонати туфайли биз бу синовлардан ҳам муносиб ўтдик.

Яқунига етаётган йил аввало мустақил Ватанимиз 25 ёшга тўлган йил сифатида тарихимизда ўчмас из қолдирмоқда.

Ўтаётган йилни деҳқон ва фермерларимиз, ишчи ва қурувчилар, ўқитувчи ва шифокорлар, жасур ҳарбийларимиз, олимлар, ижодкор зиёлилар — барча касб эгалари ўз соҳалари бўйича ёруғ юз билан яқунладилар.

Айниқса, юртимиз спортчилари Олимпиада ва Паралимпия ўйинларида эришган бекиёс ютуқлар мамлакатимиз шўхратини бутун дунёда янада юксалтирди.

Бир сўз билан айтганда, ўтиб бораётган йилдан рози бўлиб, ҳар қанча шукрона айтсак арзийди.

Қадрли дўстлар!

Биз кириб келаётган 2017 йилга “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили” деб ном бердик.

Бунинг негизда “Инсон манфаатлари ҳамма нарсадан улғу” деган олижаноб мақсад ва вазифалар ётибди.

Янги йилда бу борадаги дастурий вазифаларни амалга оширишда барчамиз-

нинг, аввало, раҳбар ва етакчиларнинг бир жону бир тан бўлиб, астойдил меҳнат қилишларига ишонаман.

Юртимизда тинчлик ва барқарорлик, тараққиёт, ўзаро ҳурмат ва меҳр-оқибатни мустаҳкамлаш бундан буён ҳам асосий вазифамиз бўлиб қолади.

Азиз ватандошларим, қадрдонларим! Мана шу қувончли дамларда барчангизни Янги йил байрами билан самимий муборакбод этаман.

Юртимиздаги ҳар бир оилга тинчлик-хотиржамлик, бахт ва омад ҳамда фаровонлик тилайман.

Янги — 2017 йилнинг қадами жонажон Ватанимизга қутлуг ва баракали келсин! Янги йил барчамизга муборак бўлсин!

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

Янги — 2017 йил кириб келиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев номига хорижий давлатлар ва ҳукуматлар, халқаро ташкилотлар, компаниялар раҳбарлари ва жамоат арбобларидан Президентимиз ва Ўзбекистон халқига тинчлик-осойишталик, сиҳат-саломатлик, бахт-саодат ва муваффақиятлар изҳор этилган самимий қутловлар келмоқда.

Қуйидагилар ўз табрикларини йўллаган:
Хитой Халқ Республикаси Раиси — **Си Цзиньпин**
Япония Бош вазири — **Синдзо Абэ**
Бирлашган Араб Амирликлари Президенти — **Шайх Халифа бин Зоид Ол Наҳаён**
Бирлашган Араб Амирликлари Вице-президенти, Бош вазири, Дубай Амирлиги ҳокими — **Муҳаммад бин Рошид Ол Мактум**
Бирлашган Араб Амирликлари Қуролли кучлари Бош қўмондони ўринбосари, Абу Даби Амирлиги валиаҳди — **Шайх Муҳаммад бин Зоид Ол Наҳаён**
Озарбайжон Республикаси Президенти — **Илҳом Алиев**
Европа Кенгаши Президенти — **Дональд Туск**
Норвегия Қироли — **Харальд V**
Канада Генерал губернатори — **Дэвид Ллойд Жонстон**
Венгрия Республикаси Президенти — **Янош Адер**
Словения Республикаси Президенти — **Борут Пахор**
Латвия Республикаси Президенти — **Раймондс Вейонис**
Эрон Ислом Республикаси Президенти — **Ҳасан**

Рухоний
Миср Араб Республикаси Президенти — **Абдулфаттоҳ ас-Сиси**
Жазоир Халқ Демократик Республикаси Президенти — **Абдулазиз Бутефлика**
Бангладеш Халқ Республикаси Бош вазири — **Шайх Ҳасина**

Афғонистон Ислом Республикаси ҳукумати Ижроия кенгаши раиси — **Абдулла Абдулла**
Халқаро валюта жамғармаси ижрочи директори — **Кристин Лагард**
НАТО Бош котиби — **Йенс Столтенберг**
Шанхай ҳамкорлик ташкилоти Бош котиби — **Рашид Алимов**

Кавказ мусулмонлари идораси раиси, МДХ Динлараро кенгаши ҳамраиси — **Шайхулислом Оллоҳшукур Пошшозода**
Авиация бўйича давлатлараро кенгаш президенти, Давлатлараро авиация қўмитаси раиси — **Татьяна Анодина**
Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги президенти — **Шиничи Китаока**

«Лукойл» нефть-газ компанияси президенти — **Вагит Алекперов**
«Транснефть» компанияси вице-президенти — **Владимир Рушайло**
Жанубий Кореянинг «Шиндонг Ресорсиз» компанияси президенти — **Ким Ёнг Гу**

Европа Иттифоқининг Ўзбекистондаги делегацияси раҳбари — **Эдуардс Стипрайс**
Қутловлар келиши давом этмоқда.

Мактабгача таълим

баркамол авлод таълим-тарбиясида муҳим ўрин тутди

Бугунги давр шиддати, тараққиётнинг жадаллиги ёш авлод тафаккури ва дунёқараши кенглигида яққол сезилмоқда. Хали мактабга чиқмаган боланинг санашни, ўқиш, ёзишни, ахборот технологияларини ўзлаштириб олаётгани, тезкорлик билан фикрлаётгани шундан далolat беради. Энди биз уларнинг салоҳияти, талабига мос равишда сифатли таълим-тарбия бериш учун олдинги ўқув дастурларимизнинг ўзигагина таяниб қола олмаимиз. Балки уларни мунтазам янгилаб, такомиллаштириб боришимиз,

тарбиячи-педагоглар малакасини мунтазам оширишимиз, тизимни юқори малакали кадрлар билан таъминлашга алоҳида эътибор қаратишимиз керак.

Мамлакатимиз Президенти Шавкат Мирзиёевнинг қуни кеча матбуотда эълон қилинган “2017—2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори айни шу мақсадга йўналтирилгани билан барча ота-оналарни, тарбиячи-педагогларни мамнун этди.

(Давоми 2-бетда.)

Илм-фанга юксак эътибор

мамлакатнинг порлоқ истиқболи ва равнақига хизмат қилади

Бугун илм-фан олдида турган ҳаётий долзарб муаммоларни ижобий ҳал этиш, халқ манфаатларига хизмат қилувчи юксак инновацион лойиҳаларни яратишда давлатнинг қўллаб-қувватлаши ва рағбатлантириши фоят муҳим аҳамиятга эга. Шу маънода мамлакатимиз Биринчи Президенти Ислом Каримов раҳнамолигида фан, таълим ва ишлаб чиқариш ҳамкорлигини мустаҳкамлаш, инновацион иқтисодийёт тараққиётига алоҳида эътибор қаратилди. Қуни кеча Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг биз, илм-фан хо-

димлари билан очиқ мулоқоти мамлакатимиз илм-фани истиқболи ва тараққиёти учун зарур бўлган кун тартибидagi бир қатор масалаларга ечим топиш имкониятини берди.

Самимий суҳбат давомида давлатимиз раҳбари илм-фан намоёндаларининг соҳада мавжуд муаммолар, уларни ҳал қилиш йўллари, республикада илм-фан ҳамда инновацион фаолиятни янада ривожлантириш масалаларига доир фикр-мулоҳазаларини алоҳида эътибор билан тинглади.

(Давоми 2-бетда.)

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Қарорнинг бош мақсади: болаларни мактабга сифатли тайёрлашни тубдан яхшилаш; уларнинг интеллектуал, ахлоқий-эстетик ва жисмонан тўқис ривожланиши учун илгор хорижий тажрибаларни иноватга олган ҳолда зарур шарт-шароитлар яратиш; тарбиячи-педагогларни тайёрлаш ва малакасини оширишга доир ўқув режа ва дастурларни замона талабларига мувофиқ такомиллаштириш; муассасаларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, қишлоқ жойларда янги мактабгача таълим муассасаларини бунёд этиш, тарбиячи ва тарбияланувчиларга

ника базасини мустаҳкамлаш, шу жумладан, қишлоқ жойларда мактабгача таълим муассасаларини янгидан қуриш, уларни замонавий талабга жавоб берадиган инвентарь, жиҳоз, ўқув-методик қўлланмалар ва мультимедиа билан воситалар билан таъминлаш каби бир қатор вазифалар белгиланди.

Қарорда болаларни мактабга тайёрлашнинг муқобил шакли бўлган 6100 та қисқа муддатли гуруҳ ташкил этиш, мактабгача таълим муассасаларига қамраб олинмаган 3-6 ёшли болаларни уларнинг ота-оналарини методик қўлланмалар билан таъминлаш орқали мактаб таълимига тайёрлаш, қишлоқ жойларда мак-

Илм-фанга юксак эътибор мамлакатнинг порлоқ истиқболи ва равнақида хизмат қилади

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграциясини такомиллаштиришга доир қимматли тақлифларини билдирди.

Жумладан, Президентимизнинг "Жаҳоннинг етакчи институтлари, университетлари, илмий марказлари ва Фанлар академиялари билан илмий ҳамкорликни янада ривожлантиришни замоннинг ўзи талаб қилмоқда. Хорижий етакчи ўқув ва илмий муассасаларида таълим ва илмий даража олган юрдошларимиз учун мамлакатимизда қулай шарт-шароитлар яратиш бўлиб, уларни рағбатлантириш чораларини кўриш керак", деган фикрлари илм-фан ходимларига бўлган юксак эътибор ва ғамхўрликнинг ёрқин далилидир.

Илм-фаннинг мамлакат тараққиётида тутган ўрни беқиёс. Zero, илм-фан ривожига катта аҳамият бермасдан жамият олдида турган муаммоларни ечиб бўлмайди. Шу маънода айтиш мумкинки, фан мамлакатнинг иқтисодий-ижтимоий тараққиёти ва хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим омиллири. Шу ўринда Президентимизнинг технопарклар, Академиклар шаҳарчасида эркин иқтисодий ҳудуд мақомига эга бўлган Инновацион марказни ташкил этиш масаласига алоҳида эътибор қаратаётгани муҳим аҳамиятга эга. Ушбу тузилмаларнинг ташкил этилиши натижасида стартап-ап компаниялар ва кичик инновацион тузилмалар орқали иқтисодий тармоқ-

ларнинг йирик корхоналарида мавжуд бўлган технологик муаммоларни ҳал этишда ва инновацион ишланмаларни тижоратлаштиришда инфраструктуралар яратилади. Мазкур ташаббус мамлакатимиздаги илмий тадқиқот институтлари, олий таълим муассасалари ҳамда sanoat корхоналарининг яқиндан ҳамкорлигини таъминлаб, уларнинг халқроқ миқёсда рақобатбардошлигини оширади, маҳаллий ва хорижий инвесторларни кенг жалб этиш имконини беради.

Давлатимиз раҳбарининг юқори салоҳиятга эга, жаҳон миқёсида эътироф этилган олимлар ўз мактабларини яратиши, муносиб издош шогирдлар тарбиялаш учун академикларни олий таълим муассасалари билан бирга, академик лицей ва касб-хунара коллежлари ҳам бириктириш, шу орқали илмий кадрлар ва юксак малакали мутахассислар тайёрлаш жараёнининг узлуksизлигини таъминлаш борасидаги фикрлари барчамизнинг зиммасига улкан масъулият юклайди. Олдимизга қўйилган мақсад ва вазифаларни юқори савияда бажариш учун куч ва имкониятимизни ишга солиш, ёш авлодга бор билим ва тажрибамизни ўргатиш учун барча имкониятимиз етарли. Президентимизнинг қўллаб-қувватлаши бу йўлда бизга мадад бўлиши шубҳасиз.

Тўлқин ИСКАНДАРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси академиги

Мактабгача таълим баркамол авлод таълим-тарбиясида муҳим ўрин тутаети

қулай ҳамда замонавий шарт-шароитлар яратишдан иборат.

Қарорнинг яна бир ўзига хослиги шундаки, унда таълим-тарбия тизимида муқобил дастурларни жорий этиш назарда тутилган. Илгор хорижий мамлакатлар тажрибасида бу амалиёт жорий этилган бўлиб, ота-оналар, тарбиячилар улардан бирини танлаш ҳуқуқи эга. Махсус ва оммавий мактабгача таълим муассасалари учун мўлжалланган мазкур дастурларни 2017 йилда ишлаб чиқиш, юртимизда амалиётга татбиқ қилиш белгиланган. Янгиланган дастурлар болаларни мактабга янада сифатли тайёрлашга, уларнинг интеллектуал қобилияти ва мантикий фикрлаш салоҳиятини юксалтиришга, олдингидан фарқли ўлароқ, ёзиш ва ўқишни янада жадал ўрганишига хизмат қилади.

Бу натижага эришиш учун 2017-2021 йилларда 2200 та мактабгача таълим муассасасининг моддий-тех-

табгача таълим муассасаларида ота-оналар бадал тўловини 30 фоизга камайтириш белгилангани ҳам қувонарлидир. Бу каби чора-тадбирларнинг тўлақонли амалга оширилиши мамлакатимизда болаларнинг мактабгача таълимга қамровини 1,5 баробарга ошириш имконини беради.

Албатта, мазкур қарор соҳа ходимларини хурсанд қилиш билан бирга, зиммасидаги масъулиятини ҳам оширади. Негаки, бола умри давомида эгаллайдиган билимларнинг асосий қисмини мактабгача ёшда ўзлаштиришни ҳисобга олсак, бу даврда уларга кенг қамровли таълим-тарбия беришимиз, тасавурларини ривожлантиришимиз, қисқа қилиб айтганда, қилган инсонни вояга етказиш йўлида мустаҳкам пойдевор яратишимиз жуда муҳимдир.

Саҳобат МИРЖАЛИЛОВА,
Халқ таълими вазирлигининг мактабгача таълим бўлими бошлиғи

Munosabat

Нуронийлар эътибордан мамнун

Кейинги кунларда хонадаги телефоннинг ҳам, қўл телефонининг ҳам "ҳаловати" бузилган. Виллотимиздаги давлат ва жамоат ташкилотлари раҳбарлари, шогирдларимиз кўнгирик қилиб, Янги йил байрами билан табрикламоқда. Самимий тилакларни, эзгу ниятларини виллотимиз нуронийларига етказиб қўйишни сўрамоқда.

Куни кеча Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг "Ўзбекистон фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш "Нуроний" жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони эълон қилинган, бундай кўнгириқлар яна ҳам қўлайди.

Табриқларни қабул қилганда, кўнгилимдан ўзгача бир туйғулар кечмоқда. Шу юрда яшаётганимдан, нафақат фарзанду набираларим, балки давлатимиз, халқимизнинг эъзозу эътиборида ҳаёт кечириётганимдан қалбим фахр ва ифтиخورга тўлмоқда. Ёшлик йилларимни эслайман, кўп йиллик заҳматли меҳнатим бисмалар кетмаганини ҳис қиламан.

Бундай туйғу бугун юртимиздаги ҳар бир нуроний, табарруқ отахон ва онахонлар кўнглидан кечётгани шубҳасиз. Биринчи Президентимиз раҳнамолигида мустақиллик йилларида кексаларга хурмат-эҳтиром, эъзоз-эътибор кўрсатиш маънавий ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланди. Қайсики хонада

ман, нуронийларга тиббий-ижтимоий ёрдам олиш, кундалиқ турмуш билан боғлиқ маиший хизматлардан фойдаланишда бир қатор имтиёз ва енгилликлар берилди. Ҳар йили 100 ёшдан ошган отахон ва онахонлардан бир гуруҳи давлат муқофотлари билан тақдирланмоқда. Қарияларни кадрлаш, Кексаларни эъзозлаш, деб номланган йиллардаги бу борадаги ишлар махсус давлат дастурлари асосида янада кенг қўламоқда давом этирилди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев 2016 йил 5 октябрь куни Самарқандга ташрифи чоғида, 8 ноябрь куни виллотимиз сайловчилари билан учрашганда ҳам фахрийларга алоҳида хурмат-эҳтиром кўрсатиб, бугунги ёруғ кунларга етиб қилишимизда ёши улуг отахон ва онахонларимиз, нуронийларимизнинг хизмати жуда катта ва биз уларнинг олдида доимо қарздоримиз, деб таъкидлади. Ана шу қарзни имкон қадар узиш мақсадида пенсионер, ногирон, ёлғиз қариялар ва аҳолининг кам таъминланган қатламларида тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатиш тизimini янада ририйларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш "Нуроний" жамғармаси фаолиятини такомиллаштириш бўйича дастур тузилаётганини маълум қилди.

Мана, орадан кўп вақт ўтмай, ушбу эзгу мақсадни амалга ошириш учун Президентимиз фармони ва қарорни қабул қилинди.

Мазкур ҳужжатларда белгиланган нуронийларни ёшларни Ватанга муҳаббат, кексаларни эъзозлаш руҳида тарбиялашга қаратилган ижтимоий фаолиятга жалб этиш, кексалар турмуш сифатини ошириш, уларнинг ижтимоий фаоллигини қўллаб-қувватлаш, "Нуроний" жамғармаси моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва ҳар йили "Маҳалла" хайрия жамоат фондига умуммиллий байрамларга бағишлаб ўтказиладиган ҳашарлардан ташадиган маблағларнинг 10 фоизини жамғармага ўтказиш, ҳар бир туман ва шаҳардаги маданият ва истироҳат боғида "Нуронийлар маскан" мажмуалари ташкил этиш, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида жамоатчилик тартибиде фуқаролар йиғини расми ўринбосари — кексалар ва фахрийлар ишлари бўйича маслаҳатчи лавозимини киритиш каби устувор мақсад ва вазифалар юртимизда ёши улуг инсонларга бўлган ғамхўрликни янада кучайтиришга хизмат қилади.

Фармон ва қарорда кексаларга тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатиш сифатини

ошириш, уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш юзасидан кенг қўламли чора-тадбирлар белгиланган. Хусусан, энди кекса ёшдаги шахсларни тўловсиз асосда даволаш ва соғломлаштириш, янги санатория-даволаш муассасалари қуриш ва мавжудларида кексаларнинг бепул асосда дам олишини таъминлаш, ўзгалар парваршига муҳтож ёлғиз кексалар ва ногиронларга асосий озиқ-овқатлар, гигиена воситалари, кийим-кечаклар бериш тизimini асосда йўлга қўйилади. Юртимиздаги Саҳобат ва Муруват уйлари моддий-техник базасини мустаҳкамлаш орқали бу масканларда истиқомат қилаётган ёши улуг инсонларнинг турмуш даражасини янада яхшиланади. Бундай эътибор ва ғамхўрлик нуронийлар умрига умр қўшиш, уларнинг кексалик гаптини суришларига янада кенг имконият яратаети.

Давлатимиз раҳбарининг мазкур тарихий ҳужжатларида руҳланган самарқандлик нуронийлар Янги йилнинг юртимиз учун янада файзу баракали келишини, тинчлик-осойишталигини барқарор бўлишини тилаб дуо қилмоқда.

Ҳасан НОРМУРДОВ,
"Нуроний" жамғармаси Самарқанд вилоти бўлими расми.
ЎЗА

«Дастурхонга ҳурмат-эҳтиром юксак экан»

дейди янги йилни мамлакатимизда кутиб олаётган корейлик талаба Ким Донг Хван

Кўнгалга ажиб шуқуқ бағишлайдиган Янги йил байрамини оила аъзолари, касбдошлар, қариндош-уруғлар даврасида кутиб олишга одатланганмиз. Хизмат сафари, иш, ўқш тўғриси бу айёмни Ватанидан анча олдда нишонлайдиганлар ҳам бор. Мустақил юртимизга дунёнинг турли давлатларидан илм-маърифат тарқатиш ёки эгаллаш ниютида келган хорижлик меҳмонларимизнинг байрамолди ўй-хаёллари, режалари билан қизиқдик.

Ребекка МАРТИН (АҚШ), Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети ўқитувчиси:

— Меҳмондўст халқингизнинг ўзаро жипслиги, максад-муддаолари нақадар муштараклигига яқинда ўтказилган муҳим ижтимоий-сиёсий тадбир — Президент сайлови жараёнини кузатиб, яна бир қарра гувоҳ бўлдим. Юртингизда йилларга ном бериш аънъанаси бардавонлиги мени ҳайратда қолдирди. 2017 йилга «Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили» деб ном берилиши мамлакатингизда бу масала давлат сиёсати даражасига кўтарилиб, кенг қўламадаги ишлар амалга оширилишидан далолатдир. Ўзбекистонда илк маротаба бўлишим. Бу ерда Янги йил байрамига ўзгача хурсандчилик билан ҳозирлик қўрилар экан. Барча савдо дўконлари гавжум, бозорларда мева-сабзавотлар сероб. Қадқолган махсулотларнинг аксарияти

Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган. Мен ҳам «Фарҳод» бозори расталаридан байрамни нишонлаш учун турли-туман озиқ-овқат махсулотларини харид қилдим. Янги 2017 йилни Ўзбекистонда кутиб олишга тадорик қўрайман. Ҳар йили ўз юртим Американинг Вашингтон штатидаги жанубий Каролинада Янги йил байрамини оила аъзоларим, ҳамкасбларим даврасида қарши олардим, бу гал Тошкент шаҳридаги энг нуфузли университетлардан бирида — ўзбекистонлик профессор-ўқитувчилар даврасида нишонлаш насиб этганидан мамнунман.

Антонетта ГОББЕС, Италиядаги Перуҗа университетидан келган кўнгили профессори:

— Бугун дунёда бўлгани каби мустақил Ўзбекистон халқи ҳам янги, 2017 йилни аъло кайфиятда кутиб олмақда. Катта-кичик, ёшу қари хур-

санд, бир-бирини байрам билан қутламоқда. Аввал ҳам Тошкентга бир неча маротаба келганим боис, юртингизда ажойиб аънъана ва урф-одатлар борлигини кузатганман. Ёши улуг қариялар, кам таъминланган оилалар ҳолидан хабар олиниб, турли совғасаломлар улашилар экан. Ота-боболарингиздан қолган миллий қадриятлар, урф-одат ва аънъаналар авлодан-авлодга ўтиб келаётгани ижобий ҳодиса. Сизлардан фарқли ўлароқ, Италияда бу байрам оила даврасида эмас, байрамонга заллар ва кафеларда нишонланади. Бизда ҳам ўзига хос аънъаналар мавжуд. Янги йил арафасида итальян хонадонларида эскиркан, яроқсиз буюмлардан воз кечилади. Янги йилни эски буюмларсиз кутиб олишнинг ўзига хос рамзий маъноси бор. Бундан ташқари, бир-биримизга эзгу тилак-истаклар ёзилган табрикномаларни конвертга солиб жўнатамиз. Халқларимиз ўртасидаги ўхшашликни таомларда сездим. Юртингизда макарон, пишлоқ, пахлава (урама), сабзавотлар ва гўштли овқатлар севиб истеъмол қилинар экан. Яна ўзбек уй бекалари сингари биз ҳам байрамга тайёргарлик қўриш, уйни безатишга алоҳида эътибор қаратамиз.

Ким Донг ХВАН, пойтахтимизда ўзбек тили мутахассислиги бўйича тахсил олаётган Жанубий Корейдаги хорижий тиллар университети 4-босқич талабаси:

— Ўзбек талабалари даврасида Янги йилни кутиб олиш мен учун бахт! Ёш бўлсам-да дунёнинг кўплаб мамлакатларида бўлганман, аммо ҳеч бир жойда ўзбек халқидек меҳмондўст, бағрикенг, мард ва танти миллатни учратмадим. Тошкент шаҳридаги республика тил ўқитиш марказида ўзбекча «дастурхон» деган сўзни эшитдим. Бошқа миллатлардан фарқли ўлароқ, ўзбекларда ноз-неъмат кўйилиб, меҳмоннинг шарафига ясалмайдиган тоза мато — дастурхонга жуда ҳурмат-эҳтиром билан қаралар экан. Ўзбек хонадонларининг бирига таклиф қилинганда, меҳмон учун махсус байрам дастурхони ёзилди. Уй бекаси пиширган таомлар, лаззатли ширинликлар таъми оғзимда қолди. Хушмуомаликни кўриб, манзиратдан бошим осмонга етди. Кўнгирик орқали оила аъзоларим билан қўлашиб, уларни Янги йил билан қутлаб, Ўзбекистон ҳақидаги таассуротларимни етказишга ошиқаяпман.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ, «Ma'rifat» муҳбири

Bayram shukuhi

лик бардавон бўлсин, — дея дуо қилади аъло кайфиятда ўтирган онахон.

Безатилган арча ва шарларни кўриб, меҳмонларнинг чарчоғи ёзилиб кетгандек бўлди. 400 километрик масофани икки невараси билан босиб келган Холисон опа келини Гулҳуморнинг очик

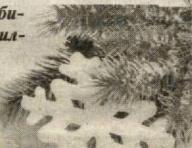
узоқ йўл юриб келган кайнонаси атрофида гиргиттон. Ахир, кайнона ҳам иккинчи она. Ҳар йили оилавий бўлиб, Андижоннинг Булоқбосишисига отланишарди. Бу гал кишлок маданият уйида кутубхоначи бўлиб ишлаган кайнонаси икки неварасини ёнига олиб, уларни келишиди. Байрамни кўпчилик бўлиб нишонлашнинг гашти ўзгача-да. Айнисқа, узокдан уларни йўқлаб келганларнинг ҳурмати жойига қўйиш учун Гулҳумор анча кундан бери тайёргарлик қўради.

Ҳа, Сергели туманидаги 301-умумтаълим мактабининг

чимиз. Шаҳар кўчалари байрамонга тусда, айнисқа, кечаси ял-ял ёнган чироқлар одамга чексиз заъв беради. «Локомотив-Анхор» боғида ўрнатилган улкан арча атрофида фарзандларимиз яйраб-қувнашади. Қайнонам зиёли аёл бўлгани учун бозор, расталардан қўра, маданият ва санъат масканларига боришни маъқул қўради. Шунинг учун Ўзбек миллий академик драма театрига тушмоқчимиз. Байрам байрамга ўтсин-да, — дейди муаллима.

Ҳа, жонажон Ўзбекистонимизнинг ҳар бир оиласида

Юртошларимиз тарих саҳифасига библиолаётган 2016 йилни кузатиб, Янги йилни қарши олишди. Ана шу тантананинг шукронаси сифатида яқин кишиларнинг бир даврада жам бўлишини кузатиш янада мароқли. Турли вилоятлардан келиб, пойтахтда яшаб ишлаётган оила соҳибларига ўзлари туғилиб ўсган жойларидан меҳмонларнинг таширфи чексиз қувонч бағишлайди.

«Айёмни Тошкентда нишонлаяпмиз»

Майсарахоннинг тинчи йўқ, бугун мактабдаги ишларини бажариб ҳали байрам дастурхони учун олинмаган нарсаларни харид қилиши керак. Байрам арафаси бўлгани учун 84-умумтаълим мактабида ишлаётган аёлларнинг ҳаммаси ҳам уйига шошиб турибди. Улар-ку, ўз оила аъзолари билан Янги йилни кутавериши мумкин, аммо Майсарахон бу гал байрам дастурхонини безатишга ҳар йилгидан ўзгача тараддуд қўрмоқда. Бир неча кун аввал Навоий вилоятининг Хатирчи туманида яшовчи онаси Шарбат опа уникига меҳмон келган. Фарзандлари Гули, Оғабек, Ҳафиза қатори турмуш ўртоғи ҳам меҳмон келганидан хурсанд.

Мана бу бошқа гал, қизлари кайнатма шўрвани милтиратиб қўйишибди. Онаси норинни хуш қўргани учун Майсара ошмаҳир қоришга киришди. Салат, сомсалар аллақандон тайёр.

— Вой болом-ей, шунча нарсани нима қиласан? — дейди Шарбат опа қизининг байрам дастурхонига назар солар экан. — Исроф қилиб қўймайлик тагин!

— Кўпчиликмиз-ку, ойижон. Сира хижолат бўлманг, норинни атайлаб сиз учун пиширамиз. Аммо уни кечқурун эмас, тушликка тортамыз.

Чунки хамирли таомнинг ҳазм бўлиши қийин, — дейди уй бекаси тиндирилган хамирни муштрай туриб.

Шарбат опа қизига нориннинг масаллиқларини тайёрлашда кўмаклашди. «Ҳаш-паш» дегунча нориннинг хамири тайёр бўлгач, майда тўғралган гўшт ва қазӣ араштирилди. Майсарахон биринчи касани онасига узатди. Меҳмон бошини қимирлатганидан билдики, норин мазали чиққан. Энг муҳими, онаси хурсанд бўлса, Янги йилда хонадонига қут-баракат тилаб, дуо қилса, шунинг ўзи муаллима учун катта совға.

Дарвоқе, пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманидаги 84-умумтаълим мактаби география фани ўқитувчиси Майсара Абдураимова хонадониде байрам тантанаси аъло кайфиятда бошланди. Муаллима волидан муҳтарамаси Шарбат Эргашевани дастурхоннинг тўрига ўтказди. Неवारалари қуршовида момо масрур, бундан зиёда қувонч борми?

— Тошкентга тез-тез келиб тураман. Қизим ва невараларимнинг дийдорига тўяман. Айнисқа, улар билан Янги йилни бир дастурхон атрофида нишонлаётганимдан хурсандман. 2017 йил қизим ва кўвемининг оиласига омад ва қувонч келтирсин. Илоҳи, юртимизда тинчилик, осойишта-

Шайхонтоҳур туманидаги 84-умумтаълим мактаби география фани ўқитувчиси Майсара Абдураимова хонадониде.

чехрасидан кўнгли янада ёришди. «Мозорбости»лар солинган сумкани келинига тутказди.

— Кишлоқдан атайлаб олиб келдим. Сира хижолат бўлманг. Сизларни кишлокнинг нарсаларидан баҳраманд қилай, дедим-да.

— Раҳмат, раҳмат, аяжон. — Бирласда хонадон аҳли байрам дастурхонини атрофига жам бўлди. Ҳамма нарсамухайё. Уй бекаси Гулҳумор

кимё фани ўқитувчиси Гулҳумор Шамаева хонадониде ҳам Янги йил шодийналариде бошланиб кетди. Тақдир талқозоси билан бир-биридан олдиде яшаётган яқин инсонларнинг байрам баҳонасиде дийдорлашувига ҳеч нарсатенг келмайдиде. Уй бекаси Гулҳумор хизматда. Тошкент таомларидан меҳмонларга илинадиде.

— 1 январь куни кайнонам билан Тошкентни айланмоқ-

байрам қувончлари давон етадиде. Оилаларда бошланган шоду хуррамлик маҳалла, гузар, овулларга кўчса, кишилар юзиде табассум порласа, совға улашилса, тилларда эзгу тилак жарангласа, қанчалар яхши: «Янги йилнинг келган бўлсин! Кириб келган янги, 2017 йилда сизга омад ва бахт қулиб боқсин!».

Хулқар ТҮЙМАНОВА, «Ma'rifat» муҳбири

Yangiliklarda yurt nafasi

Элликқалъа тумани марказида янги китоб дўқони фойдаланишга топширилди.

"Билим-сервис" масъулияти чекланган жамияти томонидан очилган масканда 5 минг 500 дан зиёд турли китоблар савдоси йўлга қўйилди. Дўқонда ташкил этилган "Электрон кутубхона" ва "Компьютер ўқуви" хоналари айниқса ёшларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

— "Электрон кутубхона"мизда 10 мингга яқин китобларнинг электрон ва аудио версиялари тақдим этилмоқда. — дейди "Билим-сервис" масъулияти чекланган жамияти раиси Б.Қурбонбоев. — Дўқон тижорат банкидан олинган 180 миллион сўмлик имтиёзли кредит маблағи эвазига бунёд этилди. Келгусида фаолиятимизни янада кенгайтириш ва бу ерни "Китоб олами"га айлантиришни режалаштирганмиз.

Китобхонлар "Болалар учун эртақлар", "Абитуриентларга ёрдам", "Жаҳон адабиёти дурдоналари", "Ўзбек адабиёти намуналари", "Методик қўланмалар" бўлимларидан ўзи истаган китобни сотиб олиши мумкин. Дўқонда ўқув ва идора иш қуроллари савдоси ҳам йўлга қўйилган. Бу ерда 12 нафар ёш иш билан таъминланди.

Жиззах шаҳридаги 2-болалар мусиқа ва санъат мактаби жамоаси Янги йил байрамини янги мактабда қутиб олмақда.

Замонавий архитектура ва шаҳарсозлик талаблари асосида қад ростлаган мусиқа ва санъат мактабида фортепиано, миллий ва замонавий чолғу асбоблари, анъанавий хонандалик, хореография, эстрада, тасвирий ва амалий санъат йўналишлари бўйича алоҳида синфхоналар, 200 ўринли замонавий концерт зали, кутубхона, тиббиёт хонаси барпо этилди.

— Тўққиз йўналиш бўйича замонавий таълим-тарбия берилаятган мактабимиз ўқувчилари орасида мамлакат ва нуфузли халқаро кўрик-танловлар совриндорлари кўп, — дейди мактаб директори Дилором Расулова. — Масалан, 2015 йили Москвада ўтказилган ёшлар ўртасидаги халқаро танловда икки ўқувчимиз — фортепианода Мактуба Қобилова, дўтор ижрочилиги бўйича Малика Илҳомова совриндорлар қаторидан жой олди.

Шу кун мусиқа ва санъат мактабида "Янги мактабда Янги йил" деб номланган байрам тадбири ўтказилди.

Бухорода "Аҳил ва мустаҳкам оила — жамият таянчи" мавзусида минтақавий амалий семинар бўлиб ўтди.

"Соғлом она ва бола йили" Давлат дастури ижроси доирасида Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Хотин-қизлар қўмитаси ва "Оила" илмий-амалий маркази ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда Бухоро ва Навоий вилоятлари туман ва шаҳарлари хотин-қизлар қўмитаси раислари, адлия бошқармалари мутахассислари, маҳалла фаоллари ҳамда жамоат ташкилотлари вакиллари иштирок этди.

Семинарда оила институтини мустаҳкамлаш, оилавий ажримларнинг олдини олиш масалалари хусусида фикр алмашилди. Камчиликлар ва уларни бартараф этишда муҳим аҳамиятга эга ижобий тажрибалар таҳлил қилинди. Эрта турмуш ва яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг олдини олиш, никоҳолди тиббий кўриқларни самарали ташкил этиш, битирувчи қизлар бандлиги, уларнинг бизнес лойиҳаларини қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратиш лозимлиги таъкидланди.

Тадбирда оила мустаҳкамлигини таъминлашнинг муҳим омилли — никоҳ шартномаси ва унинг аҳамияти ҳақидаги китоб тақдими ҳам бўлиб ўтди.

Фарғонада ҳайвонот боғи иш бошлади.

Уч гектардан зиёд майдонни эгаллаган маъзур ҳайвонот боғи Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маъжамасининг 2016 йил 20 майдаги "2016—2020 йиллар даврида Тошкент ҳайвонот боғини ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида"ги қарори ижроси доирасида барпо этилди. Бу ерда турли ўлкалардан келтирилган 70 дан ортик ҳайвон ва антиқа қўшларни кўриш мумкин. Ҳайвонот боғи иш бошлаши билан 60 га яқин иш ўрни ташкил этилди. Янги ходимларнинг аксарияти коллеж битирувчиларидир.

Ҳайвонот боғида тоғ ҳайвонлари сақланадиган бўлим анча кенг жойини эгаллаган. Шер, айиқ, тўнғиз каби ҳайвонлар махсус қафасларда сақланади. Тош уюмлари устида сакраб юрган тоғ қўйи, тоғ эчкиси, Африка туяқуши, лама, махсус ҳовузларда сузаётган гозлар, ноёб баликларни ҳайрат билан томоша қилаётган болажонларнинг қувончи чексиз.

— Анчадан буён шахримизда ҳайвонот боғи бўлишини орзу қилардик, — дейди Феруза Субхонбердиева. — Янги йил байрамида бу бизга, фарзандларимизга катта совға бўлди.

Ўза ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Иқтисодий маданиятга бағишланган анжуман

М.В.Ломоносов номидаги Москва давлат университетининг Тошкент шаҳридаги филиалида "Талабаларда иқтисодий маданиятни шакллантириш ва юксалтиришни илмий-услубий муаммолари" мавзусида республика илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди.

Анжуман иши шўъбаларга бўлинган ҳолда олиб борилди. "Талабаларда иқтисодий маданиятни шакллантириш ва юксалтиришни ижтимоий-иқтисодий муаммолари" шўъбасида меҳнат маданияти ва самардорлиги, бандлик ва ишлаб чиқариш, даромад тақсимоти ва унинг ҳаққонийлиги қонуни, бозор даромади ва бозорга таллуқли бўлмаган қиримлар, ишсизликка барҳам бериш омиллари, солиқ тўлаш маданияти, фойда олиш маданияти

каби мавзуларда баҳс-мунозава юритилди.

Иккинчи шўъба иштирокчилари эса, "Талабаларда иқтисодий маданиятни шакллантириш ва юксалтиришнинг педагогик муаммолари" мавзуси юзасидан фикр алмашди.

"Талабаларда иқтисодий маданиятни шакллантириш ва юксалтиришнинг ижтимоий-психологик муаммолари" мавзуси эса, учинчи шўъба иштирокчилари томонидан муҳокама қилинди.

Анжуманда МДУнинг Тошкент шаҳридаги филиали раҳбари ўринбосари, иқтисод фанлари номзоди, доцент Абдуҳаким Маманазаров "Иқтисодий маданиятнинг моҳияти ва уни талаба-ёшлар онгида шакллантириш тамойиллари" мавзусида маъруза қилди. М.В.Ломоносов номидаги Москва давлат университетининг иқтисодий факультети профессори М.Ю.Шерешеванинг маърузаси ҳам иштирокчиларда яхши таассурот қолдирди.

Садоқат ТОШТЕМИРОВА, М.В.Ломоносов номидаги МДУнинг Тошкент шаҳридаги филиали ходими

«English show» қизиқарли ва мароқли

Таълим муассасаларида ўқувчиларга чет тилларни бошланғич синфдан оқиб ва озгача нутқ шаклидаги дарслар асосида ўргатиш, юқори синфлардаги машғулотларда ҳам мультимедиа ресурслардан кенг фойдаланишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Фан ўқитувчиларининг маҳоратини ошириш, уларга ўзаро тажриба алмашиш учун имконият яратиш мақсадида қўллаб-қувватловчи тренинглари, семинарлар ўтказиб келинмоқда. Ана шундай тадбирлардан бири Учкўприк туманидаги 29-мактабда бўлиб ўтди. Семинарда очик дарслар ташкил этилиб, иштирокчи ўқитувчилар машғулотларни қузатиш, тажрибасини ошириш имконига эга бўлди.

— Семинар-тренинг инглиз тили ўқитувчилари учун маҳорат мактаби вазифасини ўтади, — дейди туман ХТМФМТТЭБ методисти Сойибжон Султонов. — Таълим муассасаси ўқитувчи-

си Нафиса Ортиқованинг «National costumes» (Миллий кийимлар) мавзусидаги очик дарси кузатувчиларга манзур бўлди. Педагог дарсада ўзига хос янги усуллардан, кўрғазмали қуроллардан унумли фойдаланди. Бу ўқувчиларнинг фанга қизиқиши ошишида, мавзунинг осон ўзлаштиришида муҳим аҳамият касб этди.

Семинар доирасида бошланғич синф ўқувчилари иштирокидаги "Holidays" номли очик ўғарак машғулотни йиғилганларда катта таассурот қолдирди. Машғулот давомида ўқувчилар юртимизда нишонланган байрамлар, уларнинг инглиз тилида номланиши ҳамда инглиз тилида табрик хатлар ёзишни ўрганишди. Шундан сўнг семинар «English show» тадбири билан давом эттирилиб, бошланғич ва юқори синф ўқувчилари чет тилида жўшқин куй ва рақслар, шеърлар, турли сахна кўринишларини ижро этишди.

Шарифа МАДРАХИМОВА, «Ma'rifat» мухбири

Ўзбек адабиётининг фахри

ЎЗМУ қошидаги Зангиота академик лицейи фаоллар залида Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири Эркин Воҳидов таваллудининг 80 йиллигига бағишлаб "Ўзбек адабиётининг фахри" мавзусида тадбир ўтказилди.

Тақдирот шаклида бошланган тадбирда шоирнинг ҳаёти ва ижоди ўқувчилар томонидан ўзига хос усулда ҳикоя қилинди. Сўзга чиққанлар Эркин Воҳидов Ўзбек шеъриятига майин, дилрабо наво билан кириб келгани, ижодида жанрларнинг ранг-баранглиги хусусида айтиб ўтдилар.

Ҳаёт ғамбоқлари, инсон қисмати ҳақидаги фалсафий мушоҳадаларга бой "Рухлар

исёни" достонининг "Абадият ҳақида ривоят" қисмидан тайёрланган сахна кўриниши ҳам барчанинг эътиборини тортиди. Шунингдек, "Камтарлик", "Тонг лавҳаси", "Ўн саккизга қирмаган ким бор", "Ҳайрлик кеч" шеърлари ёд ўқилди.

— Севимли шоиримизнинг ҳаёт йўли ёш авлод учун ибрат мактабидир, — деди ЎМҚХТМ ахборот-методик таъминлаш хизмати мутахасс-

сиси Б.Сўпиева. — Шу маънода ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида Эркин Воҳидов ижодиغا бағишланган маънавий-маърифий тадбирлар, ижодий кечлар ўтказилиб, ўқувчиларнинг ўз иқтидорларини намоён этишига катта эътибор бераямиз. Бу йигит-қизларнинг зукко, билимдон ва фаол, энг муҳими, Ватанини ардоқлагувчи инсонлар бўлиб вояга етишига хизмат қилади.

Наргиза ТУРДИЕВА, шу лицей ўқитувчиси

Илғор тажрибалар муҳокама этилди

Пойтахтимизнинг Учтепа туманидаги 312-мактабда табиий ва аниқ фанларни ўқитишнинг долзарб масалаларига бағишланган илмий-амалий форум бўлиб ўтди. Тадбирда туман ХТМФМТТЭБ ходимлари, педагоглар, методистлар иштирок этди.

— Аниқ ва табиий фанлар ўқувчи ёшлар билимининг асосий пойдеворини ташкил этиши билан бирга инновацион технологиялар, ишлаб чиқариш, sanoat, иқтисодий барқарорликни таъминлашда муҳим ўрин эгаллайди, — дейди туман ХТМФМТТЭБ табиий фанлар методисти Хуршида Абдурахмонова. — Бундай форумларнинг ташкил этилиши педагоглар билим даражаси, касб маҳоратини ошириш, илғор методларни омаллаштириш ва ўзаро тажриба алмашишга хизмат қилади.

Форумда «Биология дарсларида лаборатория жиҳозларидан самарали фойдаланиш усуллари», «Кимё фани дарсликларидида фанлараро узвийлик ва узлуксизликни таъминлаш», «География дарсларида ахборот ва интерфаол усуллардан фойдаланиш» мавзуларида тренинглари

ташкил этилди. Тадбир давомида электрон дарсликлар, ўқув адабиётлари ва қўшимча адабиётлар кўрғазмаси ўтказилди.

Худди шундай тадбир Олмазор туманидаги 315-мактабда ҳам ўтказилди. Унда илғор тажрибали фан ўқитувчиларининг очик дарслари кузатилди.

Шоҳсанам МАХМУДОВА Б.РИЗОКУЛОВ олган сурат.

2017-yil 1-yanvar, № 1 (8962)

Ўқитувчилик тасодиқий равишда танланган касб эмас. Унга кимдир ёки нимадир, албатта, сабаб бўлади. Заҳматли меҳнат, уқан сабр-бардош ва юксак маҳорат талаб қилинадиган бу касб эгаларига бугун юртимизда катта эътибор қаратилмоқда. Уларнинг ёш авлод камолоти ва келажги йўлида олиб бораётган фидокорлиги муносиб равишда рағбатлантириляпти. Айниқса, мустақиллик йилларида ўқитувчи ва мураббийларнинг жамиятдаги обрў-эътибори янада мустаҳкамланди. Касби туйайли ўқувчилари ва элу юрт эътиборига сазовор бўлган педагоглар орасида Оқдарё туманидаги 45-ИДУМнинг математика ва информатика фанлари ўқитувчиси Дилором Мамашарипова ҳам бор.

Муаллима 2016 йил 1 октябрь — Ўқитувчи ва мураббийлар куни арафасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонида биноан "Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси" фахрий унвони билан тақдирланди.

Хавас

Дарс бошланганидан дарак берган кўнгирак тинартинмас синфхонага шахдам қадамлар билан ўқитувчи кириб келди. Аслида болажон бўлса ҳам, лекин ўзини қаттиққўл тутадиган ўқитувчининг математика фанини қизиқарли ўйинлару кутилмаган саволлар билан ўтиши ўқувчиларга ёқади. Доскага ёзилган мисолларни ечиш учун бир-бирига гал бермай кўл кўтаришади улар. Бугун ҳам шундай бўлди. Мисолларни доскага ёзган устоз "Қани, ким чиқди?" дегандай ўқувчиларга қаради. Хар доимгидек Дилоромнинг кўли тепада.

— Фақат сиз эмас, бошқа биров чиқади, — деди устоз.

— Йўқ, мен чиқай. Аллақачон жавобини топиб қўйганман-ку.

— Биламан, лекин бошқаларга ҳам имкон бериш керак...

Ўқитувчининг қатъий оҳангда айтган охириг гагидан кейин бошқа бир синфдоши доскага ёзилган мисолларни еча бошлади. Табиатан шўх-шаддоқ қиз алампдан оёқ-қўлини "тагила-тиб", синфинг "бошига" кўтаришга тушди. Буни кўриб, устознинг жаҳли чиқди ва уни жазолади:

— Бугундан бошлаб меннинг дарсимда битта ўзинг алоҳида партада ўтирасан...

Жазолаганига қарамай ўқитувчи митти шогирдидаги математика фанига бўлган қизиқишни аллақачон пайқаган, мисол ва масалаларни доимо тенгдошларидан аввалроқ еча олишини билгани учун уни алоҳида ўтқазिशга қарор қилганди. Дилоромнинг имкониятини тўғри баҳолаган ўқитувчи унга мураккаб усулларда ечиш учун тавсиялар берар, керак пайтда алоҳида қолиб, мисоллар устида устоз-шогирд соатлаб бош қотиришарди...

— Математика фанига қизиқишмини қаттиққўл, талабчан, аммо мен учун қадрли устозим Турдимурод Абдурахмонов уйғотган, — дейди Дилором Мамашарипова. — Битта партада ёлғиз ўзимни ўтиргизиб қўйгани учун олдинга хафа бўлганман. Лекин мен билан алоҳида шуғулланиб, мураккаб усулларни ўргатганидан қувонганман. Кейинроқ бу фандан

Дилором Мамашарипова:

«Ўқувчиларим қадамимдан танийди»

бизга институтни эндигина битирган ёш ўқитувчи Шоди Исматов дарс бера бошлади. Ҳали компьютер нима эканини билмайдиган биз болалар у кишидан замонавий технологиялар ҳақида эшитиб, математика фанига қизиқишимиз янада ортган. Устознинг мураккаб фани худди адабиёт дарсидагидек қизиқарли ҳикоя, шеръ ёки эртак тарзида содда усулда ўргатишига махлиё бўлиб шу касбни танлагандирман балки. Бўш қолдик дегунча, у киши қайси синфда бўлишидан қатъи назар, дарсини тинглашга шошилганимиз ҳамон ёдимда. Математика ўқитувчиларидан ташқари, синф раҳбаримиз ҳам жуда ажойиб инсон эди. Биз у кишини синфга кириб келмасиданоқ, яъни қадамидан таниб олар эдик. Ўқитувчиларни эндигина бошлаган пайтда "Ўқувчиларим қадамимдан танийдиган устоз бўламан" деб мақсад қилгандим. Шукрки, бу ниятим амалга ошди — улар нафақат қадамимдан танишади, балки, нигоҳимданок нима демоқчилигимни пайқашади.

"Мамашариповадек бўламан!"

Сухбат мобайнида сездикки, шогирдлари камолтини кўриш Дилором Мамашариповани ўз фарзандларининг ютуғидан кам қувонтирмайди. Математика фанига қизиқадиган хар бир ўқувчига бефарқ қарамай, иқтидорини ривожлантириш устида эринмай ишлайдиган муаллимнинг олти нафар шогирди бугун ўзи билан ёнма-ён ишлайди. Бундай бахт хар қандай устозга насиб қилавермайди, албатта. Устознинг айтишича, шогирдлар билан бир жамоада меҳнат қилиш ҳам завқли, ҳам масъулиятли. Улар "Устоз нима деркан, хато қилмадикми?" деб қўчиша, устоз ҳам улар фанини ўргатиш учун ҳам доим масъулликни ҳис этиб ту-

ради. Чунки замон ўзгариб, замонавий технология ва дарс ўтиш усуллари кун сайн таксимлашиб бормоқда. Устоз-шогирдларнинг бир-биридан ўрганиб, бир-бирига ўргатиб ишлайётганига ҳамкасблари ҳавас билан қарашади.

Дилором Мамашарипованинг касб-хунар коллежида таълим олаётган собиқ ўқувчиси Сарвиноз Абдуқажорова 2013 йили 8-синфда ўқиётган пайти биллар беллашувининг вилоят босқичида математика фанидан 3-ўринни эгаллаган. 2014 йили "Зулфияхоним қизлари" кўрик-танловининг туман ва вилоят босқичида таълим йўналиши бўйича фахрли 1-ўринни эгаллаб, республика босқичида иштирок этди. Сарвинознинг мураккаб мисол ва масалаларни бир неча усулларда ечишини кўзатиб устозлари ҳам тан беради. У "Мен, албатта, Мамашариповадек ўқитувчи бўламан!" деб астойдил ҳаракат қилмоқда.

"Энг билимдон аёл"

35 йилдан буён ўқувчиларни математика ва информатика фанининг сирусиоатга тўла олами билан таништириб келаятган Дилором Мамашарипованинг меҳнатлари муносиб рағбатлантирилмоқда. 2005 йилда "Шухрат" медали ва 2013 йили "Меҳнат шухрати" ордени билан мукофотланган педагог тумандаги 45-ИДУМда таълим сифатини ошириш, мустақил фикрли, кенг дунёқарашга эга баркамол авлодни тарбиялаш борасида самарали фаолият юритиб келаяпти.

2013-2014 йилларда устознинг «Номаълум модул белгиси остида қатнашган тенглама ва тенгсизликларни ечиш усуллари», «Квадрат тенгламаларни ечишнинг ўзига хос хусусиятлари», «Математика фанидан

мураккаб мавзулар учун кўргазмалар воситалар яратиш», «Кўп хонали натурал сондан арифметик илди чикариш», «Икки хонали соннинг квадратини топишнинг қулай усули» мавзуларидаги ўқув-усlubий қўлланмалари ҳамкасблари учун асқотмоқда. Тажрибали педагог туман математика ўқитувчилари тажриба-таънақ мактабининг раҳбари ва мактаб бошланғич касаба уюшма ташкилотининг раиси сифатида ҳамкасбларидан кўлидан келган ёрдамни аямайди.

Ижтимоий-сиёсий ҳаётда ҳам фаол муаллима "Адолат" социал демократик партияси аъзоси. Туманда таълим тарбия тарғиботчиси, ташаббускорлиги, ижодкорлиги билан ҳурмат-эҳтиромга сазовор бўлган педагог 2015 йили "Партиянинг оқида аёли" деб номланган танловнинг туман босқичида фахрли 1-ўринни эгаллаб, вилоят босқичида ҳам иштирок этди ва "Партиянинг энг билимдон аёли" бўлди.

"Ўқитувчи бўлиш бунча яхши экан"

— Дастлаб отам қиз бола бўлганим учун олий ўқув юртида билим олишимга қаршилик билдириб, ўқишга ҳужжат топширишимга унамаган, — дея ёшлигини эслайди қарҳанонимиз. — Амаким ўртага тушиб, отамнинг розилигини олиб берганди. Энди имтиҳонлардан ўтмасам бўлмайди, деган қатъий мақсадда Самарқанд давлат университетига ҳужжат топширдим. Оилаимиздагиларнинг ҳеч бири математик бўлмаса ҳам, ҳисоб-китобга уста эди. Ҳатто онамнинг рўзгорининг ойлик ва йиллик даромад ҳамда харажатларини ҳисоблаб борадиган дафтарчи бўларди. Имтиҳонлардан яхши ўтиб, талаба

бўлдим. Шунда ота-онам мен билан чинакамига фахрланган. Чунки оилаимиздаги энг биринчи олий маълумотли фарзанд мен эдим-да. Кейинчалик ака-укаларим ҳам институтларга кириб, олий маълумотли бўлишди.

Ёшлиғида физика тўрагида тенгдошлари билан бир бўлак оддий ёғочга хар хил симларни улаб, қўлбола радио ясаган ва унда ўзича эшиттириш тайёрлаган Дилором Мамашарипова балки кун келиб "Ўзбекистон республикаси халқ ўқитувчиси" деган шарафли номга сазовор бўламан деб ўйламагандир.

— Бу касбни танлаганимдан афсусланган ёки нолиган пайтим бўлмаган, — дейди қарҳанонимиз. — Ҳаётимда нимагаки эришган бўлсам, касбим туйайли. Обруйим ҳам, ҳурмат-иззатим ҳам. Яқинда акам ва янгам билан кўчада кетаётган эдик. Хар ўтган ўқувчи кўли қўксиди "Ассалому алайкум, устоз" деб ўтади. Уларнинг ота-оналари ҳам "Саломатмисиз, устоз" деб сўрашади. Буни кузатиб келаятган янгам "Ўқитувчи бўлиш бунча яхши экан, ҳамма сизни ҳурмат қилади, жуда ҳавасим келаяпти", деганида касбимдан яна ҳам фахрланиб кетдим.

Кўтаринки руҳда ўтилган дарснинг самараси катта

Ҳаётдаги шиори "Фақат олға интилиш!" бўлган педагог ўқувчиларига худди шундай кўтаринки руҳда сабоқ беришга интилади. У раҳбарлик қиладиган синф математика фанига ихтисослаштирилгани боис ўқувчиларнинг деярли барчасида бу фанга қизиқиш юқори. Дарсларини асосан мусобақа ва савол-жавоб усулларидан фойдаланиб ўтадиган устознинг ўқувчилари фаол. Айниқса, "Кимшоши савдоси", "Тезкор савол-жавоб", "Ким чаққон?", "Имкон шу — математика дарсида" каби гуруҳларга ажратиб ўтиладиган дарслар болаларнинг жону дили. "7x7" ва "Рингда математика" ўйинларида синфхона шовқин-суронга тўлиб кетса ҳам, натижаси ўқитувчи кутгандек самарали бўлади.

— Ўқитувчини боғбонга қиёслашлари бежиз эмас, — дейди Дилором опа. — У парваришлаган ниҳоллар 15—20 йилда ҳосилга қиради. Аммо муаллимнинг "мева бермаган кўчатлари"ни оддий дархатлар каби кесиб ташлаб, ўрнига янгисини ўтқазиб бўлмайди. Агарки, ўқувчиси келажакда жамиятдаги ўз ўрнини тополмаса, демак ўқитувчининг меҳнати зое кетибди. Истагим, устознинг меҳнати ҳеч қачон беҳуда кетмасин.

Райҳона ХУЖАЕВА,
"Ma'rifat" мухбири

"Соғлом она ва бола йили"да ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида ҳам салмоқли ютуқларга эришилди. Жумладан, 2015-2016 ўқув йилида умумтаълим мактабларининг 9-синфини тамомлаган 476616 нафар битирувчилар ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларига қамраб олинди.

Битирувчиларни яшаш манзилига яқин жойлашган ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида таълим олиш имкониятини кенгайтириш мақсадида худудларда касб-хунар коллежларининг 7 та филиали ташкил этилди.

Иқтисодиёт тармоқлари ва соҳаларида касб-хунар коллежлари битирувчи-

таъмирлаш ишлари олиб борилди. Куз-қиш мавсумига тайёргарлик доирасида 153 та таълим муассасасининг қозонлари янги, энергия тежамкор ускуналар билан алмаштирилди.

Жихозлаш дастурига кўра, қишлоқ хўжалигига ихтисослаштирилган базавий касб-хунар коллежлари учун 25 та қишлоқ хўжа-

ятли мутахассислар томонидан чуқур таҳлил қилиниб, мазмунан такомиллаштирилди. 14 та янги касб ва 80 та ихтисосликка оид 150 дан ортиқ касбий фанлар ўқув дастурлари янгидан яратилди.

Академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўқитиладиган 20 умумтаълим фани ҳамда академик лицейларнинг 5 таълим йўналиши бўйича тармоқ таълим стандартлари, 40 дан ортиқ чуқурлаштириб ўқитиладиган фанларнинг ўқув дастурлари ҳамда 230 дан ортиқ касбларнинг тармоқ таълим стандартлари

Ўрта махсус, касб-хунар таълими: муваффақиятлар янги марраларга ундайди

рига амалдаги эҳтиёжни ўрганиш натижасида 22 та касб-хунар коллежи қайта ихтисослаштирилди. Бизнес, иқтисодиёт, соғлиқни сақлаш, таълим, ҳуқуқ каби ихтисосликларга қабул қаматирилиб, хизматлар, қурилиш ва коммунал хўжалиги, озиқ-овқат саноати, қишлоқ хўжалиги, энгил саноат соҳалари учун мутахассислар тайёрлашга эътибор кучайтирилди. Олтибор мутахассислик бўйича кадрлар тайёрлаш янгидан йўлга қўйилди. Худудларда аввалги йилларда кадрлар тайёрланмаган, бироқ эҳтиёж мавжуд бўлган қишлоқ хўжалиги, хизматлар ва ишлаб чиқариш соҳаларида ошпаз, сартарошлик, пойабзалларни таъмирлаш ва тикиш бўйича уста, кимёвий тозалаш технологи, фотограф, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш техник-технолог, зоотехник, ўрмон хўжалиги техниги каби касблар бўйича ҳам кичик мутахассислар тайёрлаш йўлга қўйилди.

Бўлғуси мутахассисларнинг муносиб шарт-шароитларда таълим олиши учун Инвестиция дастури доирасида 122 та ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасасида реконструкция ҳамда мукаммал

лиги техникаси ва 8 та тиркама харид қилинди. Ўқув ишлаб чиқариш устаноларига 1426 тўплам ускуна ва дастгоҳларни харид қилиш бўйича тендер савдолари ўтказилиб, 186 тўплам спорт инвентарлари, 46 тўплам йўл ҳаракати қондаси ва 54 тўплам автомобиль тузилиши хонаси жиҳозлари, 344 тўплам умумтаълим фан хоналари ва 48 тўплам ўқув-лаборатория хоналари учун мебель жиҳозлари, 661 тўплам чет тили хоналари учун мебеллар жиҳозларини таълим муассасаларига етказиш ишлари давом этмоқда.

Академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчиларини адабиётлар билан таъминлаш борасида ҳам муайян ишлар амалга оширилди. Жумладан, ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларининг 3-босқич ўқувчилари учун 504 мингдан ортиқ чет тили дарслик ва методик қўлланмалари, 210 номдаги ўқув адабиётлари чоп этилди. 12 номдаги 38016 нуска бадий адабиёт, 401 номдаги ўқув адабиёти, услубий мажмуа, методик ишланма, методик тавсия ва электрон таълим манбалари тайёрланиб, ўқувчилар ҳамда ўқитувчиларга етказилди.

Ижтимоий-иқтисодий соҳалар ривож, ишлаб чиқаришга замонавий техника ва технологияларнинг кенг жорий этилиши натижасида таълим стандартлари ва ўқув дастурлари мазмунан тубдан қайта кўриб чиқилди.

Касб-хунар коллежлари тайёрлов йўналишларининг 1500 дан ортиқ касбий фанлар ўқув дастурлари салоҳи-

ва ўқув дастурлар тўплами такомиллаштирилди.

2016 йилда ўқувчиларимизнинг халқро фан олимпиадаларидаги иштироки ҳам самарали бўлди. Жумладан, вакилларимиз 1 — 8 май кунлари Москва шаҳрида ўтказилган кимё фани бўйича 50-халқро Менделеев олимпиадасида 1 кумуш, 2 бронза, 23 июль — 1 август кунлари Грузияда бўлиб ўтган кимё фани бўйича 48-халқро олимпиадада 1 кумуш, 2 бронза, 9 — 16 июль кунлари математика фани бўйича ўтказилган 57-халқро олимпиадада 1 бронза медални қўлга киритдилар.

Касб-хунар коллежлари битирувчилари бандлигини таъминлашнинг аҳамияти кун сайин ошмоқда. Жумладан, республикамизнинг барча туман (шаҳар) ҳокимликлари қошида битирувчилар учун иш ўринларини яратиш ва бандлигини таъминлаш штаблари ташкил этилди. 477,7 минг битирувчининг 469 минг нафари 224 мингта корхона ва ташкилотга амалиёт ўташ ва кейинчалик ишга жойлашиш учун бириктирилди. Ҳозирги кунда уларнинг 87,5 фоизининг бандлиги таъминланди.

Ёшларда тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш мақсадида 493 та ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасасида "Бизнес клуб"лар фаолияти йўлга қўйилди. Натижада 36 мингдан ортиқ битирувчи тижорат банклари томонидан ажратиладиган 305 миллиард сўм имтиёзли кредит олиш истagini билдирган. Ҳозирга қадар бу ёшларнинг 5917 нафари (2786 минг нафари қизлар) 75,3 миллиард сўм кредит маблағлари олиб, тадбиркорлик фаолиятини бошлади.

Аброр УМАРҚУЛОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Олий таълим: янгилик ва ютуқлар

Ҳар йили мамлакатимизда олий таълим тизими мунтазам янгиланиб, юқори малакали мутахассисларни тайёрлаш, олий таълим муассасаларининг моддий-техник базасини мухтокамлаш борасида қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, 2016 йилда ҳам тизимда муайян илҳомий ўзгаришлар кузатилди.

Ўзбек тили ва адабиётининг бетакрор хусусиятлари, тарихий тараққиёти, унинг бугунги ҳолати ва истиқболи билан боғлиқ масалаларни чуқур ўрганиш, соҳага юқори малакали кадрлар тайёрлаш сифатини тубдан ошириш мақсадида Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ташкил этилди. Шунингдек, йўлни лойиҳалаш, қуриш ва ундан фойдаланиш соҳасида юқори малакали муҳандис кадрларга орттиб бораётган талаб ва эҳтиёжларни таъминлаш мақсадида Тошкент автомобиль-йўллар институти Тошкент автомобиль йўлларини лойиҳалаштириш, қуриш ва фойдаланиш институти этиб қайта ташкил қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 11 майдаги қарорига мувофиқ Ўзбекистон Миллий университети, 2016 йил 2 майдаги қарорига кўра Тошкент давлат техника университети фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари кўрилди. Ядро физикаси институти ҳамда Ион-плазма ва лазер технологиялари институти Фанлар академияси таркибидан чиқарилиб, олий таълим муассасаларига бириктирилди. Фанлар академиясининг Ядро физикаси институти ва Ўзбекистон Миллий университети қошидаги Амалий физика илмий-тадқиқот институти тугатилиб, университетнинг физика факультетига бирлаштирилди ва улар негизда 6 та илмий-тадқиқот лабораторияси ташкил этилди. Бу рақобатбардор кадрлар тайёрлашнинг асосий гарови бўлган таълим, илм-фан ва ишлаб чиқариш интеграциясини янада кучайтиришга хизмат қилади.

Жорий ўқув йилида илм-фан ривож, иқтисодиёт тармоқларининг талаб ва эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда муқобил энергетика, мехатроника ва робототехника каби 18 та янги йўналиш ва 14 мутахассислик ташкил этилди.

2016 йилги Инвестиция дастурига киритилган олий таълим муассасаларининг 23 та ўқув биноси, 2 та ахборот-ресурс маркази, 10 та талабалар тураржойи, 8 та спорт зали, 3 та ошхона, 1 та маданият саройини жиҳозлаш ишлари амалга оширилди. Олий таълим муассасалари 10157,3 миллион сўмлик мебель ва инвентарлар, 2185,8 миллион сўмлик компьютер техникалари, 539,7 миллион сўмлик маиший техника ҳамда 404,1 миллион сўмлик спорт анжомлари билан таъминланди.

Олий таълимнинг бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг ўқув режалари илғор хорижий тажрибалар асосида қиёсий таҳлил қилиниб, 201 та

бакалаврият таълим йўналиши ва 452 та магистратура мутахассислигининг малака талаблари ҳамда ўқув режалари янгидан ишлаб чиқилди. Ушбу янги ўқув режаларига мос равишда 1-курсда ўқитиладиган фанлардан бакалаврият таълим йўналишлари бўйича 755 та, магистратура мутахассисликлари бўйича 443 та фан дастури тайёрланди.

Йил давомида 274 номдаги янги авлод ўқув адабиётлари нашр қилинди. Ушбу адабиётларни тайёрлашда маҳаллий ва хорижий тажрибалардан кенг фойдаланилди. Шу билан бирга, адабиётларда фаннинг нафақат назарий, балки амалий жиҳатларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори ижросини таъминлаш борасида ҳам бир қатор ишлар амалга оширилди. Жумладан, олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларига методик қўмақ мақсадида Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда бир қатор олий таълим муассасалари билан ҳамкорликда инглиз тилини мустақил ўрганиш учун дастур яратилди. 2016 йил ўтказилган халқаро олимпиадалар, турли кўрик-танловларда ҳам ўзбекистонлик талаба ёшлар муваффақиятли иштирок этди. Ютуқларнинг энг йириги 2016 йилнинг 1—6 март кунлари Кипрнинг Протарас шаҳрида математика фани бўйича "SEEMOUS" ўнинчи халқаро олимпиадасида қўлга киритилди. Унда Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети талабалари Ҳакимбой Эгамбергандов ва Шоҳрух Иброҳимов олтин медалга сазовор бўлди, Мирмуҳсин Маҳмудов эса махсус диплом билан тақдирланди.

Халқро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш бўйича ҳам бир қатор янгиликлар кузатилди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 19 сентябрдаги қарори мувофиқ, Тошкент давлат техника университети хузурида Ўзбекистон—Япония ёшлар инновация маркази ташкил этилди. Тошкент тўқимачилик ва энгил саноат институти қошида Жанубий Корея билан ҳамкорликда технопарк ташкил этиш бўйича ишлар бошланди. Айни пайтда мамлакатимиздаги 56 та олий таълим муассасаси Tempus ва Erasmus+ Европа таълим дастурларида иштирок этмоқда. 10 та Tempus лойиҳаси яқунлини арафасида. Шунингдек, 18 та Erasmus+ лойиҳаси ва 80 та университетларро ҳамкорлик лойиҳалари амалга оширилмоқда.

Санобар ЖУМАНОВА,
"Ma'rifat" мухбири

2017-yil 1-yanvar, № 1 (8962)

Yosh o'qituvchiga yordam

Хар бир давр ёшлари бир-бирига ўхшамаслиги табиий. Чунки улар ҳақиқатдан ҳам билан ҳамнафас улғаяди. Бугунги ривожланган, тарраққий топган даврда яшайётган фарзандларимиз катта имкониятларга эга. Шу сабаб бўлса керак, уларнинг дунёқараш кенг, қизиқишларининг чегараси йўқ.

Охириги пайтларда ҳамкасбларимизнинг: "Синфни бошқаришим кийин бўлаяпти. Ҳозирги ўқувчилар жуда шўх, кулоқсиз", деган хитобларига кўп дуч келаемиз. Педагогларнинг бу масалага муаммо сифатида қарашларига қарши бўламан. Биз "Болалар нега шўх, ерга урсанг, осмонга сапчиди?" дейишимиз эмас, "Завқу шавққа тўлиб, энергияси ичига сиғмай кетаётган ўғил-қизларга таълим-тарбия берувчи устоз қандай бўлиши керак?" деган саволни олдимизга кўндаланг кўйишимиз зарур. Бола дарсда ўзига керакли нарсани топа олсагина қизиқиш билдиради. Дунёқараш кенг, билим савияси юқори, ўқувчиларни қизиқтира оладиган усуллардан фойдаланадиган моҳир

тўполончи ўқувчи футбол ишқи-бози. Демак, сиз ҳам футбол кўришга, у ёқтирган футбол жамоаси ҳақида маълумотга эга бўлишга мажбурсиз. Яна бошқа ўқувчингиз кўшиқ эшитишга қизиқади. Сиз у ёқтирган кўшиқчи ҳақида маълумотга ҳам эга эмасиз. У ҳолда ўқувчингиз руҳиятида кечаётган жараёни қандай англайсиз? Ҳар бир ўқувчининг қизиқишларига алоҳида аҳамият қаратиш мушкул, дея эътироз билдиришга ошиқманг. Бунинг учун уларга яқинроқ бўлишингиз, дарсдан сўнг уларни хонадан тезроқ чиқариб юборишга шошилмай, эркин мулоқот қилиб турсангиз бас, натижага эришасиз. Ана шунда у сизда яқин дўст, қизикарли суҳбатдош,

қиши янада ошади, ҳар қандай топшириқни жон-дили билан бажаради.

5-6-синф ўқувчиси ўйинқароқ бўлади. Унга ҳар қандай нарсани ўйин тариқасида етказсангиз, хатосини ҳам осон тушунади, янада олдинга интилишга ҳаракат қилади. Бундай ёшда тўғридан-тўғри насихат қилиб, танбеҳ беришингиз уни хафа қилиб қўяди. Масалан, тарбиявий соатда қилган хатоларини ифодаловчи мазмундаги расмлар танлови, яна шу мавзуда гуруҳлар бўйича саҳна кўринишлари ташкил қилинса, ўқувчи ўз хатосини ташқаридан кузатиб, қилган нотўғри иши қандай оқибатларга олиб келишини кўради. Ўқувчига олдиндан "Сен шундай хато қилдинг", деб айтишнинг ҳождати йўқ. Ўтказган бундай тадбирларингиздан сўнг хато қилган ўқувчи, албатта, айбини тан олади ва бошқа такрорламасликка ҳаракат қилади.

Ўқувчиларнинг 7-синф даври синф раҳбари ва фан ўқитувчилари учун энг кийин босқич ҳисобланади. Бола билан жуда

Болалар билим олиш бурчлигини билишади

Бувайда туманидаги 17-МТМда 90 нафар тарбияланувчига саккиз тарбиячи дастлабки билим ва кўникмаларни бераётир. 2015 йили жорий таъмирдан чиқарилган бу масканда болажонлар малакали тарбиячилардан илк сабоқларни олмоқда.

— Машгулотлар учун ойлик режа тузишда болаларнинг ўзлаштириши, ўтилган машгулотлар самарадорлигини ҳисобга оламиз, — дейди ўрта гуруҳ тарбиячиси Мухтарам Пўлатова. — Машгулотлар кетма-кетлиги болаларнинг билимлари узвийлигини таъминлаш ва бўшлиқлар бўлмаслигини инobatга олиниб тузилган. Масалан, геометрик шакллар билан танишган болажонлар кейинги машгулотда кўгирчоқ шарфини безатиш учун ўша геометрик шакллардан фойдаланади. Жараёнда болаларнинг нутқи ривожланиши, ҳиссий билиш, ижтимоий мослашиш кўникмалари шаклланишига алоҳида эътибор қаратамиз.

Хусусан, болаларга Конституция моддаларини содда тилда тушунтириш ишлари нутқ ўстириш машгулотларида олиб борилса, тасвирий санъат билан шугулланиш жараёнида давлатимиз рамзларини чизишади. Мактабга тайёрлов гуруҳида эса мактаб ҳақидаги тасаввурлар шакллантирилиб, билим олиш шарафли бурч экани тушунтирилади.

— Худудда бугунги кунда 2 ёшдан 7 ёшгача бўлган 219 нафар болакай истикомат қилади, — дейди боғча мудираси Мавжуда Эшонкулова. — Эндиликда МТМ имкониятларини кенгайтириб, қисқа муддатли гуруҳлар очиб, болаларнинг 80-100 фоизини боғчага қамраб олиш учун бор имкониятларни ишга соляпмиз. Режаларимиз рўёбга чиқса, барча болалар мактабга тайёр ҳолда боради. Бу бошланғич таълим ўқитувчиси ишини энгиллатди. Шунинг учун боғча ва мактаб ҳамкорлигини тизимли йўлга қўйганмиз. Олайлик, тайёрлов гуруҳидаги болалар 36-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Шоира Нурмуҳаммедова билан ҳафтада бир кун учрашади ва топшириқлар олишади.

Ушбу тажриба самараси ўлароқ, тайёрлов гуруҳидаги болажонларда мактаб ҳақидаги тасаввурлар шаклланган. Улар мактабга чиқиб, ўқувчи бўлишни фақат орзу қилишмайди, балки синфхона парталарида ўтириб, масъулиятни ҳам ҳис этишмоқда.

Болажонларнинг кўллари кўксига қўйиб давлатимиз мадҳиясини баралла айтиши билан бошланган 8 декабри — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кунга бағишлаб ўтказилган байрам эрталигида тарбияланувчилар Бош Қомусимиз моддаларини, давлатимиз байроғи, герби ҳақидаги билимларини кетма-кет чиқишларида ифода этишди. Инглиз ва рус тиллари, шахмат, гимнастика, рақс тўғралакларидан ўрганганларини бийрон намойиш этган болалар нигоҳи ўткир ва ўзига ишончи юқорилиги сезилиб турарди. Туман мактабгача таълим муассасаларидан ташриф буюрган методист ва тарбиячилар болаларга берилган билимлар изчиллигини эътироф этишди ва ўзаро тажриба алмашишди.

Сиз қандай муаллимсиз?

ўқитувчининг дарси ҳар бир бола учун қизиқ.

Ўқитувчи маҳорати, дунёқараш таълим-тарбия сифатини белгилувчи асосий омиллардан биридир. Мамлакатимиз Президенти Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганнинг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган маърузасида бу масалага алоҳида тўхталиб, таълим-тарбия тизимининг барча бўғинлари фаолиятини бугунги замон талаблари асосида тақомиллаштириш биринчи даражада вазифамиз эканлигини таъкидлади. Дарҳақиқат, замонавий педагог ўз устида мунтазам ишлаб, ҳар кун маҳоратини ошириб бориши, кенг дунёқараш, муаллимлик санъати билан ўқувчиларнинг ўз ордидан эргаштириши, уларга тўғри йўл кўрсата олиши лозим.

Зеро, дунёда содир бўлаётган воқеалардан хабардор бўлиш, турмушимизга кириб келаётган янгиликларни ўрганиб, таҳлил қилиш бизнинг вазифамиз. Сабаби, юз бераётган ўзгаришларнинг биз таълим бераётган ёшларга таъсири катта. Дунё таълим тизимида мисли кўрилмаган ривожланиш, ўзгаришлар бўлмоқда. Биз ўқитувчилар ҳам шунга монанд ўсишда давом этишимиз, таълим жараёнидаги янгиликларни теран англаб, уларни амалда кўллаб билишимиз зарур.

Ўқувчиларни бошқариш кийинми?

Агар шундай бўлса, айбни улардан эмас, ўзингиздан изланг. Педагогнинг фикрлаш тарзи замон талабига жавоб бермаса, ўқувчилар учун қизиқарли дарс ўтломайди. Зеро, улар фикрдаги жарангдорлик, ўзига хос янгиликларга кўпроқ мойил. Нега аксарият болалар китобдан кўра интернетдан маълумот излашга ошиқади. Интернетнинг тезкорлиги, қизикарлилиги, турфа хиллиги уларнинг табиатида жуда монанд. Фараз қилинг, синфдаги энг

ишончли сирдошни кўради. Энди у сизга яширмасдан ҳамма муаммоларини айтди, маслаҳатларингизга кулоқ солади. Олдингизда бебошлик қилишдан тийилиб, берган топшириқларингизни унутиб қўймайдиган бўлади.

Ҳар қандай ўқув муассасасида таълим жараёни тўғри олиб борилиши учун, аввало, тарбияга эътибор бериш керак. Чунки тарбия бор жойда ўқувчи билимга юз тутаяди, устоз бор билимини унга етказиб бера олади. Тарбия жараёни кўпроқ синф раҳбарига боғлиқ. Синф раҳбарининг ишини тарозининг икки палласига ўхшатаман. Биринчисида меҳр бўлса, иккинчисида қаттиққўллик бўлиши керак. Агар меҳрни ошириб юборсангиз, ўқувчингиз талта бошлайди. Қаттиққўлликка берилсангиз, сизга меҳр кўя олмайди. Тарозининг икки палласини тенг ушлаб турсангизгина сиз яхши устоз, у яхши ўқувчи бўлади.

Узоқ йиллар синф раҳбари бўлиб ишлаб, шуни англадимки, бола психологиясини билмаган ўқитувчи яхши синф раҳбари бўлолмайди. Ўқувчиларни ўз ордидан эргаштира олиш учун улар руҳиятини тушуна билиш керак. Тарбияси, билим даражасини тўғри англаган ҳолда ҳар бирининг қалбига йўл топа оладиган синф раҳбари ҳар қандай вазиятда тўғри қарор қабул қила олади. Бундай синф раҳбари жуда синчков, эътиборли, кузатувчан бўлади.

Муомала муносабатни шакллантиради

Болалар турли ёш даврларида ўзгариб, ривожланиб боради. Бу даврларда бола билан қандай муомала қилишни биламизми? Масалан, бошланғич синф ўқувчилари қандай хусусиятларга эга бўлади? Кичик ёшда ўқувчи раббатни яхши кўради. Унинг ҳар бир қилган ишини эътиборга олиб, ўртоқлари олдига раббатлантириб турсангиз, ўқишга қизи-

эҳтиёткорона муомала қилишимиз керак. Чунки шу босқичда болада характер шакллана бошлайди. Ўспирин ўзини шахс сифатида тан олишларини хоҳлайди, керак бўлса, буни талаб қилади. Ўртоқлари орасида ўз ўрни борлигини намойён эта бошлайди. Турли вазиятларда ўзини оқлаш учун кўпроқ ёлғон гапирарди. Шунинг учун ота-оналар билан алоқани янада кучайтириш зарур. Бу даврда бола ҳамма нарсага қодир: дарсдан қочиш, кўчада мушшлашиш, ўқитувчига кулоқ солмаслик, дарс қилмаслик қабиларни осонгина бажаради. Агар эътиборсиз бўлсангиз, ўқувчидаги илм олишга бўлган қизиқишининг сўнишига, нотўғри йўлдан кетишига сабабчи бўлиб қоласиз.

8-9-синфда ўқувчида ўтиш даври давом этади. Лекин у энди ўзини анча босиб олган, катталардек бўлишга ҳаракат қилади. Бу даврда ҳам у билан кўп муомала қилишдан, шахсиятига тегадиган сўзларни айтишдан ўзингизни тийинг. Чунки энди у сиздек фикрлашга ҳаракат қилади, ўзини яхши томондан кўрсатишга уринади. Энди у билан дўстона муносабатда бўлишингиз керак, маслаҳат сўраб келса, эринмасдан суҳбатлашинг, қалбига кулоқ тутинг. Ана шунда у сизда яқин дўстини, сирдошини кўради ва айтган ҳамма сўзларингизга қиради, баъзида сизга маслаҳатлар ҳам беради. У берган маслаҳат ва таклифларни четда қолдирмасликка ҳаракат қилинг.

Юқорида келтирилган мисоллардан кўриниб турибдики, бола тарбияси ўта машаққатли, кучли илм, туганмас сабр-тоқат талаб қиладиган жараён. Бу жараёнда эътиборсиз бўлишга педагогман деган ҳар қандай инсоннинг ҳаққи йўқ. Ҳамма шароитларга эга бўлган замонавий мактабларда фаолият юритаётган эканмиз, устоз деган шарафли номга лойиқ бўлайлик!

Элмира ҚУРОНБОЕВА,
Чилонзор туманидаги 114-мактаб
ўқитувчиси

Шарифа МАДРАҲИМОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

“Агробанк” АТБ жамоаси халқимизни
Янги — 2017 йил билан
самимий қутлайди! Янги йил юртимизга
қут-барака, тинчлик-фаровонлик, ҳар бир
хонадонга файзу тароват олиб келсин!

Ана шундай эзгу тилаклар билан банк

“Agrobank Mobile”

иловаси орқали қатор тўлов
хизматларини таклиф этади.

www.agrobank.uz

тел. (+99871) 203 88 88

 AGROBANK

ДИЛЛАРГА ҚУВОНЧ УЛАШАЁТГАН ШОДИЁНА

Кенг майдонда минглаб чироқ ва ўйинчоқлар билан безанган гўзал арча. Унинг ёнгинасида сахна. Улкан экранда миллий эртақлар асосида яратилган мультфильмлар намойиш этилмоқда. Турли арғимчоқ ва аттракционларда учаётган ўғил-қизларни кўриб, бола бўлгингиз, улор каби ўйнаб, қувнагингиз келади. Совға-салом, ўйинчоқ ва ширинликдан минг хилини харид қилишингиз мумкин. Қорбобою Қорқиз, кўёну бўри, хўрозу тулки ва бошқа эртақ қахрамонлари болажонларни эртақлар оламига чорламоқда...

Шу кунларда «Локомотив — Анҳор» боғига борган киши худди шундай манзарага гувоҳ бўлади. Шайхонтохур туманидаги Лабзак ва Зулфияхоним кўчалари оралигида жойлашган бу боғда Янги йил тантаналари ҳукмрон. Замонавий, бежирим ўйин қурилмаларига эга мазкур боғда пойтахтимиз аҳолисининг мароқли дам олиши, болажонларнинг дилдан қувнаши, Янги йил байрамини аъло кайфиятда нишонлаши учун барча шароитлар муҳайё этилган. Байрам тадбирларининг юксак савияда, бартариб, хуш кайфиятда ўтказилишига Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси, «Ўзбектеатр» ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, «Тошшаҳарнур» давлат унитар корхонаси, «Ўзмахсусмон-тажжурилийш» акциядорлик компанияси, Ўзбекистон давлат консерваторияси каби кўплаб ташкилот ва муассасалар сазой-ҳаракатларини алоҳида таъкидлаш лозим. Боғ худуди ва унга

яқин кўча, хиёбонлар байрамона тусга кирди. «Локомотив — Анҳор» боғидаги байрам тадбирларининг қизиқарли ва томошабоп ўтаётганини юртимизнинг турли вилоятларидан атайлаб Янги йил шодиёналарини кўриш учун келадиган кишиларнинг кўплигидан ҳам билиш мумкин. Зангиоталик Маҳбуба ая Зухриддиновани неваралари билан учратдик. — Боққа кириб, хайратимиз ошди, — дейди Маҳбуба ая. — Невараси тушмагурлар бу боғ ҳақида эшитишган экан-да. Ҳақиқатан, бу жой эртақлар шаҳарчасига айланибди. Майдон саҳни кенг. Бир-биридан аломат арғимчоқ ва аттракционлар болаларга шодлик улашади. Невараларим — Муфина ва Санжарбек шеър айтиб, топишмоқнинг жавобини топиб, Қорбобонинг совғасини олишди. Уларга қўшилиб, мен ҳам хурсандман. Биз оналар дилида ягона тилак — илоҳим, тинчликимизга, истиқлолимизга, юртимизга, дорилмон кунларимизга кўз тегмасин!

Албатта, тинч ва осойишта, халқи бахтиёр, ҳаётидан рози, эртанги кунга ишончи мустаҳкам, истиқболи ёруғ ва саодатли юртининг тантаналари кўп. «Локомотив — Анҳор» боғи ёнидаги майдонга «оқиб» келадиган юртдошларимизни кузата туриб, худди шу фикр чархурди миямизда. Боғда барпо этилган ўйин майдончаси болалар қувончига қувонч қўшмоқда. Жумладан, «Осмонўпар» деб номланувчи аттракционда 43 метр ба-

ландликка парвоз қилиб, бутун Тошкентнинг гўзаллигидан баҳраманд бўлиш мумкин. Шунингдек, муз майдони, лабиринт ойна, ретро аравалар, денгиз ракетаси, виртуал планета, автодром каби аттракционлар ҳар бир болани ўзига чорлайди.

— Пойтахтда яшайдиган ўғилларимнинг таклифи билан бу гал Янги йилни Тошкентда кутадиган бўлдим.

Невараларим билан «Локомотив — Анҳор» боғини айланиб юрибман, — дейди Шўрчи туманидаги 44-мактаб директори Раҳматилла Хўжакелдиев. — Томоша қиладиган жойлар кўп. «Ўзбекистон темир йўллари» картинг маркази ни кўриб қойил қолдим. Картодромнинг жуда узун ва кенглигидан нафақат невараларим, мен ҳам ҳайратга тушдик.

Дарҳақиқат, 12 минг квадрат метр майдонни эгаллагани, 6–12 ва 12–20 ёшгача бўлган ўғил-қизлар ҳамда катталар учун мўлжалланган картодром кўпчиликда катта таассурот қолдирмоқда.

— Президент арчаси тадбирларини кўтаринки руҳда ўтказиб, пойтахтимиздаги Янги йил шодиёналарини томоша қилиш учун келдим, — дейди Пахтачи туманидаги 22-умумтаълим мактаби ўқувчиси Ижобат Ражабова. — Невараларим

— Шохрух, Эъзоза, Лазиза, Муслима менга ҳамроҳ. «Локомотив — Анҳор»даги манзаралар ҳар қандай кишининг дилини нурга чулғайди. Қишки таътилга чиқиб, маза қилиб дам олаётган ўқувчиларнинг хурсандлигини қаранг! Бундай Ватанда яшашнинг ўзи бир бахт! Қийкириб, шодланаётган ўғил-қизларимизни кўриб, кўнглим қувончга тўлди, ило-

ҳим тинч ва фаровон ҳаёти- мизга кўз тегмасин!

Қишки таътилни Янги йил шодиёналарига тўри келиши фарзандларимиз учун айни муддаодир. Маданият ва истироҳат боғлари, майдон ва хиёбонлар, мактабдан ташқари муассасалар уларни ўзига чорлайди.

— Таътилимизнинг ҳар бир куни мазмунли ўтмоқда,

макетлари бизда унутилмас таассурот қолдирди.

Шу ўринда айтиш жоизки, Янги 2017 йилни яхши ниятлар билан, завқ-шавқ ила қутиб олган болажонлар қишки таътил кунлари ҳам асло зерикиб қолишмайди. Ўқувчиларнинг таътил кунларини мазмунли ташкил этиш бўйича 2016 йил 20 декабрда Халқ таълими вазирлигининг 294-сонли буйруғи қабул қилинган. Унга кўра, қишки таътилда болалар ва ўсмирлар спорт мактабларида спорт секцияла-

рининг, «Баркамол авлод» болалар марказларида тўғарақларнинг тўлиқ фаолият юритиши таъминланади. 5–9-синф ўқувчилари ўртасида «Умид ниҳоллари» спорт мусобақаларининг туман босқичи ўтказилади. Мактабларда ташкил этилган тўғарақ машғулоти, айниқса, чет тили тўғарақлари тўлақонли ва самарали ишлайди. 4-синфлар учун чет тили тўғарақ машғулоти қишки таътил кунлари ҳам давом эттирилади. Ўзлаштириши паст бўлган ўқувчилар учун эса қўшимча дарслар ташкил этилади. Устоз ва мураббийлар ўқувчиларнинг қизиқishi бўйича тўғарақлар фаолиятини кучайтириш масаласига алоҳида эътибор қаратишади.

Борлиққа оқшом чўқади. Пойтахтимиз кўчалари, маданият ва истироҳат боғлари эса янада чаргонлашади. Кўзни қамаштириб, камалак рангида товланувчи турли прожектор ва чироклар, ёритиш мосламалари, лазерли технологиялар, замонавий махсус бадий эффеқтлар, зумрад қишни эслатувчи ранг-баранг ўйинчоқлар оқшомга ўзгача мафтункорлик, сеҳр ва жозиба бағишлайди, кишига эстетик завқ беради. Гўзал ва мафтункор манзарани кўрганда, худди эртақлар оламига тушиб қолгандек ҳис этасиз ўзингизни.

Бутун юртимизда Янги йил шодиёнаси кезиб юрибди. Барча юртдошларимиз бир-бирига самимий тилақларини изҳор қилмоқда. Худди «Локомотив — Анҳор» боғидаги сингари байрам тадбирлари барча вилоятларда давом этмоқда.

Ҳасан МҮМИНОВ,
«Ma'rifat» муҳбири
Бурҳон РИЗОҚУЛОВ
олган суратлар.

Бувининг ҳаётини эртаги

набираларни ҳунар ўрганишга ундади

— Бувижон, бугун янги эртақ айтиб берасиз-а? — эндигина беш ёшга кирган Ёззоа эркаланиб, бувисининг пинжиги кирди.

— Ҳеч бўлмаса, байрамда бувингни тинч кўйсанг-чи? — деди ойиси койиған бўлиб.

— Майли, кўявер, ҳозир буларнинг эртақ эшитадиган, ўқийдиган даври. Бугун мен сенга қадим ўтган замонда эмас, ҳозирги кунимиз воқеалари ҳақида янги эртақ айтиб бераман, — дея қизчанинг бошини силлаган Фазилат буви катта набираси Комронбекни ҳам ёнига чақирди-да, эртагини бошлади:

— Мустақиллик замонида, эрку озодлик ҳукмрон дийрда Тошкент деган азим шаҳар бор экан. Бу ерда бир-бирдан кўркам, шинам ва қулай шароитларга эга масканлар кўп бўлиб, минглаб болакайлар билим ва ҳунар ўргана экан. Қайси бирини айтсам экан-а? «Баркамол авлод» республика болалар бадий ижодиёт марказининг «Ёғоч ўймакорлиги» тўғраги аъзоси Алакбар Ўткиров ҳақида балки эшитмагандирсиз. Уч йилдирки, ана шу тенгқурингиз устози Саидкомил Хўжаевнинг этагини маҳкам тутиб, ёғочга нақш солишининг ҳадисини олибди. Эшитганларимни айтаяпман-да, жажжиларим.

Алакбарнинг акаси Отабек ҳам

худди шу тўғаракка аъзо экан. Ака-укалар жуда сабр-тоқатли, оғир-босиқ бўлиб, устозининг бир марта кўрсатганини ўрганиб оларкан. Уларнинг анча-мунча буюм ясашга «кўли келиб қолгани» учун, кўрғазмаларда фаол қатнашадиган бўлишибди. Алакбар айланасимон ёнғоқ ёғочли паннога ишлов беришни пухта ўзлаштирибди. Кўнглим сезиб турбди, бу йигитча ҳаммани ҳайратга соладиган буюмларни ясаши аниқ, У ўтган йили «Ёш ҳунарманд» республика кўрик-танловининг туман ва шаҳар босқичларида бир-бирдан бежирим буюмларини кўз-кўз қилгани ҳақида эшитдим. Бу йил эса «Камалак» юлдузлари болалар ижодиёти фестивалининг туман ва шаҳар босқичида фахрли 1-ўринини кўлга киритиб, республика босқичида фаол қатнашганини қаранг. «Бўламан» деган бола экан, ибрат олсангиз, кам бўлмайсиз.

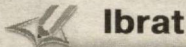
Мирзо Улуғбек туманидаги 273-мактабнинг 6-синфида ўқийдиган Алакбарга тенгдошлари ҳам ҳавас қилади. У оддийгина ёғоч билан тиллашади, сирлашади. Худо берган истеъдод-да... У ясаган тақинчоқлар кутчаси, лаган, кийимилгич, лаҳв, қаламдон, ҳамён, туздон, қошиқ ва коса сингари уй-рўзгор буюмлари кўпчиликка манзур бўлаётган эмиш.

Айниқса, онасининг қувончи чексиз. Қайси она фарзандининг ютуқларидан қувонмайди, дейсиз?

— Бувижон, мен ҳам чиройли рақсга тушишни ўрганаёпман, — деди қизалоқ эртақ шу ерга етганида мактангиси келиб. — Сиз билан оймимни концертимизга таклиф қиламан, борасиз-а?

— Албатта борамиз, қизим. Рақс ўрганаётган бўлсанг, жуда яхши, — деганча онахон эртагини давом эттирди:

— «Баркамол авлод» республика болалар экология ва ўлкашунослик маркази аъзоси Абдуғафур Абдулҳаевдан ҳам ўрнак олсангиз арзийди. Нега, деганингиздан билдимки, у ҳақда эшитмаган кўринасиз. У шу йилнинг март ойида Россиянинг Омск шаҳрида бўлиб ўтган «Ватаним ўрмонлари» номли экология йўналишида ўтказилган халқаро танловда 1-ўринни эгалабди. Қўйилмасиз? Ўзбек фарзандлари дунёни забт этапти, ҳеч кимдан кам эмаслигини, аксинча билим, истеъдод бобида устунлигини кўрсатишмоқда. Худди шу танловда Абдуғафурдан ташқари яна 10 нафар ёш экологнинг диплом билан тақдирлангани ҳақиқий хушхабар. Марказнинг «Тасвирий санъат» тўғраги раҳбари Тохир Шоймуродов улар билан мунтазам шуғуллан-

Ibrat

Райҳона ХўЖАЕВА,
«Ma'rifat» мухбири

Фан тўғараклари — ўқувчиларга кўмакчи

ши, мавзуларни осон ўзлаштиришига кўмаклашиш мақсадида бир қанча фан тўғараклари ташкил қилганман. Жумладан, «Қизилқарли математика» тўғарагида бошланғич синф ўқувчиларининг ўзлаштиришига кўмаклашувчи машгулотлар ўтишга ҳаракат қиламан. Ўқувчиларимнинг 1- ва 2-синфлик пайтларида чиройли ва беҳато ёзишини таъминлаш мақсадида «Чиройли хуснихат» тўғараги машгулотларини олиб бораман. Синфдаги ўғил-қизларнинг барчаси гўзал хатга эга бўлиш билан бирга тез ёзишни ҳам ўзлаштириб олишди. Машгулотларда кўрғазмали қуроллар, замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан унумли фойдаланишга ҳаракат қиламан. Аксар ҳолларда кўрғазмали қуролларни ўқувчилар билан биргаликда

Бошланғич таълим ўқув-тарбия жараёнининг пойдевори ҳисобланади. Айни шу даврда ўғил-қизларга сифатли таълим бериш уларнинг юқори синфларда намунали хулқ эгаси бўлиши ҳамда билимли ўқувчилар сафидан жой олишида муҳим аҳамият касб этади. Болажонларни фанга қизиқтириш бошланғич таълим ўқитувчисидан тажриба ва маҳорат талаб қилади. Малакали педагог ўқувчиларнинг диққатини жалб қилиш, ўйин шаклидаги усуллар ёрдамида мавзуларни тез ва тушунарли тарзда етказиб беришда турли фан тўғараклари фаолиятдан унумли фойдаланади. Пойтахтимиздаги 204-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Дилрабо Аҳмедова буни чуқур ҳис қилган ҳолда фан тўғараклари ишига жиддий эътибор беради.

— Мактабимизда тўғараклар фаолиятининг сифат ва самарадорлиги бирламчи жиҳат ҳисобланади, — дейди Дилрабо Аҳмедова. — Бошланғич синф ўқитувчиси сифатида ўқувчиларимнинг фани яхши ўргани-

ясаймиз. Келгусида ҳисоб-китобни ўз ичига олган ҳамда мантиқий фикрлашни шакллантирувчи миллий эртақларимизни саҳналаштиришни режалаштирганмиз.

Д.ДУСТБЕКОВ,
«Ma'rifat» мухбири

«Ал-ХоразмиЙ ноль сонини фанга татбиқ этгач, ҳисоб-китоблардаги қулайликлар бутун дунёни лол қолдирди. Натийжада арифmetik амалларни bajarishdagi xatoliklarga barham berildi. Европага бобокалонимиз кашф этган рақамлар араблар орқали ўтганлиги учун улар «араб рақамлари» деб аталади. Унгача ишлатилган рим рақамларини ҳам билишимиз лозим...».

Рим рақамларини биламизми?

Сергели туманидаги 7-мактабнинг тажрибали бошланғич синф ўқитувчиси Ўлмасой Кашкинбоевнинг 3-синфда ўтган «Рим рақамлари» мавзусидаги дарси шундай қизиқarli маълумотлар билан бошланди. Ўқувчилар сонларнинг кундалик турмушимиздаги аҳамиятини шундай изоҳлади:

— Биз ҳар қадамда рақамларни ишлатамиз. Сонлар бозор-дўконларда, пул

санашда, вақтни аниқлашда, транспортга чиқишимизда, кўнғирқоқ қилишимизда ва бошқа ҳар қандай ўлчовда керак бўлади. Рақамларсиз ҳаётимизни тасаввур этолмаймиз.

Ўқувчилар фаол иштирок этган очиқ дарс сўнида педагогнинг ўзига хос иш тажрибаси, математикани қизиқarli усулларда ўтиши ўрганиш учун ёш ўқитувчиларга тавсия этилди.

МУХБИРИМИЗ

Поёнига етган йилда кўз кўриб, қулоқ эшитмаган ихтиролар ва кашфиётлар қилинди. Олашумул янгиликлар илм-фан ривожини яна бир поғона кўтарди, десак муболаға бўлмайди. Самарали меҳнат натижасида экология, тиббиёт, таълим, спорт ва бошқа кўп хил соҳаларда ўзгаришлар юз бермоқда. Бир сўз билан айтганда, йил сўнида сарҳисоб қилинган натижалар вақтнинг бесамар ўтмаганини кўрсатмоқда. Қуйида келтирилаётган ихтиро ва кашфиётлар билан танишгач, ўзингиз бунга ишонч ҳосил қиласиз. Бу янгиликларнинг айримлари хусусида аввал ҳам сўз юритганмиз. Шундай бўлса-да, уларнинг ўзига хосликларини ҳисобга олиб, яна бир бор ёдингизга солмоқчимиз.

Олашумул Янгиликларга ЯНА БИР НАЗАР

Экология ҳар доим эътибор марказида

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълум қилишича, дунёда ҳар ўн кишидан бир нафари тоза ичимлик суви танқислигидан азият чекади. Мазкур хабарни эшитган АҚШнинг Гарбий Виржиния штатида жойлашган Вашингтон университети олимлари суви тозалаш бўйича содда ва барчага қулай бўлган янги усулни ишлаб чиқишга бел боғлади.

Бунинг учун суви захарли аралашмалар ва губорлардан тозалаш мақсадида целлюлоза ва графен оксиддан тайёрланган биогубкадан фойдаланиш таклиф этилди. Профессор Срикант Сингамененининг таъкидлашича, целлюлоза ва графен арзон хомашё бўлгани учун муаммо юзага келмайди. Шу боис катта-катта худудлардаги ифлосланган сувлар осонгина дезинфекция қилинади.

Биогубка графен оксиди ва целлюлозадан тайёрланган иккита қаватдан иборат. Биринчи қават Куюё энергиясини иссиқлик энергиясига айлантиради, иккинчи қават эса буғ ҳолатига ўтган сув таркибидagi моддаларни ўзига сақлаб қолади, натижада сув ичиш учун яроқли ҳолатга келади. Мазкур усул орқали ичимлик суви танқис бўлган Ҳиндистон, Африкадаги айрим давлатлар аҳолисининг эҳтиёжларини қондириш эътиборга олинса, мазкур кашфиётни ҳам юқори баҳолаш мумкин.

Катта хотира, кўп имконият гарови

"SanDisk" компанияси мутахассислари йил давомида самарали меҳнат қилиб, махсулотларининг сифати устида тинимсиз изланди. Хусусан, икки йил олдин 512 Гб хотира симиға эга бўлган "SDXC" картани ишлаб чиқарган компания хотира симиғи ундан ҳам катта бўлган махсулотни яратди.

Маълумот ташувчи мазкур янги қурилма юқори сифатли видеоларни сақлаш борасида истеъмолчиларга бир қатор қулайликларни яратди. Аслида бундай аудиомахсулотлар хотиранинг катта қисмини эгаллагани сабабли уларни сақлаш муаммоси юза келган, шу сабаб мазкур "SD" карталарга эҳтиёж тузилган. Мисол учун, узок сафарга от-

ланганда соатлаб давом этувчи видеоларни тасвирга олиш, суратга тушириш, ахборотларни юклаб олиш мумкин.

Компания мутахассисларининг таъкидлашича, 2003 йили атиги 512 Мб карталардан фойдаланилган бўлса, 11 йил ўтган 512 Гб хотирага эга бўлган "SD" карталарга талаб ортган. Яқин йилларда видеокамералар имкониятлари кенгайиб бораётган замонавий қурилмалар туфайли 360 даражада суратга олиш мумкин бўлган "Ultra HD 4K" ва "8K" форматдаги видеолар оммалашади. Бу ихтиро оммада катта қизиқиш уйотгани сабаб йилнинг энг яхши лойиҳаси сифатида тан олинди.

Аграр соҳада ҳам

ўзгаришлар кузатилди

"Abundant Robotics" компанияси 2016 йилда тарихда қолиш мақсадида мева терувчи робот лойиҳасини яратди. Қурилма сониясига биттадан олма териш имконига эга. У бир даракдан иккинчи даракгача мустақил ҳаракатлана олиши боис махсулот сифатига зарар етказмайди.

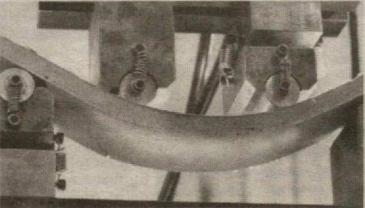
Компания асосчиси Ден Стирининг таъкидлашича, мева терувчи роботни яратишда уларнинг меваларга зарар етказмаслиги аҳамият берилди. Мева териш жараёнини тезлаштириш мақсадида вакуумдан фойдаланилади. Бу чангюткич орқали хонани губордан тозалаш кабилдир. Қурилма меваларни териб бўлгач, уларга зарар етказмасдан махсус йўлақлар орқали махсулотлар сақланаётган омборга етказилади.

Ишлаб чиқарувчиларнинг таъкидлашича, мазкур қурилма олма теришга мўлжалланган. Келажақда бошқа мева ва सबзавотларни ҳам йиғиштириб олувчи қурилма лойиҳаси устида изланиш олиб борилади. Ҳозирча Австралия ва АҚШ фермер хўжаликлари мазкур лойиҳага қизиқиш билдирган. Бироқ кашфиёт мукамиллаштирилса, дунёнинг аграр саноати тез суръатларда ривожланиши башорат қилинмоқда.

"Йил уйи"да яшашни хоҳлайсизми?

Сингапурининг Наньян технология университети олимлари бетоннинг мустаҳкамлигини таъминлаш мақсадида унинг эгилувчан турини яратди. Мазкур кашфиёт мутахассислар томонидан юқори баҳоланди.

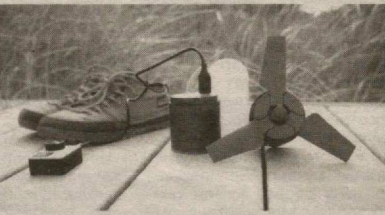

Бетон қурилиш хомашёлари ичида энг кўп фойдаланиладиган материал бўлса-да, унинг биргина қамчилиги бор: йил ўтгани сари қуриб, дарз кетади. Натижада кучли босим остида синиб тушиши, хонадон эгаларини хавф остида қолдириши мумкин. У одатда цемент, шағал, қум ва сув аралашмасидан тайёрланади. "ConFlexPave" номи янги бетон турида эса аънанавий таркибга полимер микротолалари ҳам киритилди. Мазкур микротолалар соч толасида ҳам ингичка бўлиб, у бетон аралашмасига қориштирилганда хомашёни янада мустаҳкам қилади. Эгилувчан бетон металл каби мослашувчан бўлиб, оддий турига нисбатан икки қарра кўп юкни қўтариш имконига эга.

Ишлаб чиқарувчилар истеъмолчиларга қулайлик яратиш мақсадида махсулот аввал заводда тайёрланиб, сўнгра қурилиш майдониға олиб келинишини таъкидламоқда. Лаборатория шароитида синовдан ўтган "ConFlexPave" дан келажақ биноларини қуришда фойдаланиш режалаштирилмоқда. Бунда бинонинг мустаҳкамлик даражаси уч йил давомида синовдан ўтказилади.

Мобиль қурилмаларни қувватлантирувчи ГЭС

АҚШнинг Остин шаҳрида бўлиб ўтган аънанавий "South by southwest" технологиялар фестивалида Жанубий Корейнинг "Enomad" фирмаси томонидан антика гидроэлектростанция намойиш этилди.

Мазкур қурилманинг махсус қисмлари йиғилса, сафар ҳалтасига жой бўлиши мумкин. Фирма 2014 йили Сеул марказидан оқиё ўтувчи Чхонгечхон дарёсига гидроэнергетик ресурслар ҳисобига ишловчи махсус терминал қуриб, мобиль қурилмаларни қувватлантирувчи янги манбани амалиётга жорий этди. Қутилма-

ган натижадан илҳомланган муҳандислар навбатдаги тадқиқотларида гидроэлектростанцияни янада ихчамлаштириш устида иш олиб борди.

Кўчма ГЭС шакли ва ўлчамига кўра, катта термосни эслатади. Фойдаланувчи икки қисмга ўрнатилган туртта паррақни ишга тушириш учун махсус қопқоқни олиб қўйиши лозим. Шундан сўнг қурилма дарёдаги бирор устун ёки қайиққа маҳкамланади. Паррақ ва турбинани ҳаракатга келтирувчи сув аккумуляторни соатиға 5200 миллиампергача қувватлантиради. Оддий тарзда ишлаган қурилманинг қуввати икки соатға етади.

Ихчам гидроэлектростанция ўз вазифасини бажариб бўлгач, бошқа қурилмаларни USB порт орқали қувватлантириш мақсадида унинг паррақлари асосидан ажратиб олинади. Мутахассисларнинг таъкидлашича, тунда ёриткич вазифасини ҳам бажарувчи мазкур ГЭСнинг батареяси иккита "iPhone 6" қурилмасини қувватлантириш имконига эга.

Бадминтончи робот

Жорий йил спорт соҳасини ривожлантиришда техник имкониятлардан самарали фойдаланилди. Хитойнинг Электрон технология ва фан университети олимлари бадминтон ўйинида инсонга муносиб рақиб бўла оладиган робот ихтиро қилиши фикримизнинг ёрқин далилидир.

Қурилмага иккита ракетка ўрнатилган бўлиб, у ҳар қандай тўп узатмасини ҳам қайтара олади. Қолаверса, робот ўзининг хаваскор рақибига бадминтонни қандай ўйнаш борасида мураббийлик қилади.

"Robomintoner" ишлаб чиқилганига кўп бўлмаётган хитойликлар орасида оммалашига ҳам улгурди. У бадминтон бўйича олимпиада ўйинлари чемпиони билан ўртоқлик учрашуви ўтказди. Ҳатто стол теннисини бўйича икки қарра олимпиада ўйинлари чемпиони Ванг Ликин билан баҳслашиб, "тажриба" оширди.

Робот ташқи қисмиға ўрнатилган иккита камера ёрдамида ҳужум қайси томондан уюштирилганини кузатиб туради ва махсус датчиклар ёрдамида тасвир ҳосил қилади.

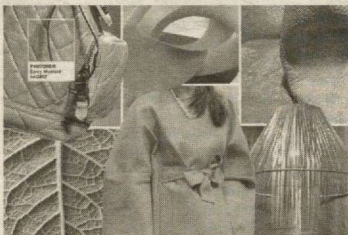
Симсиз технология асосида ишловчи робот рақибига муносиб зарба йўллаб, уни мағлуб этиш имконига ҳам эга. Сегиз датчиклар ёрдамида рақибнинг ҳаракатларини ҳам кузатиб туради.

Мазкур кашфиёт ва ихтиролар сафига яна ўнлаб янгиликларни киритиш мумкин. Чунки олимлар томонидан қилинаётган ҳар бир тадқиқот бирор соҳани ривожлантириш, инсонлар ҳаётини яхшилаш, янги-янги имкониятларни юзага келтириш учун хизмат қилади. Тезкор ва шиддатли замонда ҳар бир йил ана шундай илм-фан янгиликларига бой бўлмоқда. Келаётган йилда ҳам қутилган ва қутилмаган илмий кашфиётлар кўп бўлиши шубҳасиз.

2017-yil 1-yanvar, № 1 (8962)

ЯНГИ ЙИЛДА ҚАЙСИ РАНГ УРФ БЎЛАДИ?

АҚШнинг «Pantone Color» институти экспертлари ўз мутахассисликларидан келиб чиққан ҳолда, 2017 йилда энг кўп урф бўладиган рангни эълон қилди, дея хабар бермоқда «Associated Press» агентлиги наشري.

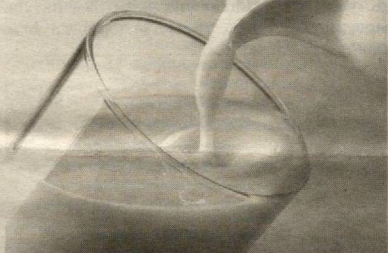
Унга кўра, келаси йилда сарик тусга яқинроқ оч яшил ранг урф бўлади. Институти вице-президенти Лори Прессманнинг таъкидлашича, институти экспертлари 1999 йилдан бери ҳар йили урфга кирувчи рангни аниқлаб келади.

Таъкидлаш жоизки, 2017 йилнинг ранги баҳорги табиатга хос. 2016 йилнинг асосий ранги сифатида пушти кварц ва мовий тус белгиланган бўлса, 2015 йили жигарранг тус урф эди. Физикадан яхши маълумки, дунёдаги турфа ранглар асосан 7 хил ранг қоришмасидан ҳосил бўлади. «Pantone Color» институти томонидан ҳар йили декабрь ойида эълон қилинадиган келаси йилнинг энг оммабоп ранги ҳақидаги хабарни нафақат дизайнерлар, балки қадоқлаш саноати, савдо ва хизмат кўрсатиш ходимлари ҳам диққат билан кутишади. Чунки ранг орқали хариддорларга кўпроқ таъсир ўтказиш мумкин.

СУТ ЯШАРТИРИШ ХУСУСИЯТИГА ЭГА(МИ?)

Россиялик олимлар ўтказган навбатдаги тадқиқотлар сўт инсон танасини яшартиришни исботлади, дея хабар берди «Lenta» нашри.

Дарҳақиқат, сўт организм учун жуда фойдали маҳсулот. Унинг суяклар мустаҳкамлигини таъминлашини ҳамма билади. Ҳар куни сўт истеъмол қилинса, у мия фаолиятини яхшилаб, тўқималар қаришини сезиларли даражада секинлаштиради. Сўт ичиш жараёнида тананда глутатион шаклланади. Бу эса миёда пайдо бўлиши мумкин бўлган хавфли хасталикларнинг олдини олади. Қолаверса, глутатион тўқималар қаришининг секинлашувини ҳам таъминлайди.

Олимларнинг аниқлашича, сўт таркибидаги оксил, ёғ, минерал тузлар, витаминлар, сўт шакари, турли хил ферментлар организмнинг ўсиши ва ривожланиши учун жуда зарур. Сўтдаги оксил ва ёғлар енгил ҳазм бўладиган моддалар сирасига киради. У кальций манбаи бўлиши билан бирга, мева-сабзавот ва дуккакли(мош, нўхат, ловия)лар таркибидаги кальций, фосфор моддаларининг организмга сингишига ёрдам беради. Сўт таркибидаги кўплаб иммун таначалар ва гормонларнинг ўта фаоллиги эвазига юқумли касалликларни келтириб чиқарувчи вирус ва микробларни организмга яқинлаштирмайди.

Инсон танаси сутни то у қонга сингиб кетгунича ўзлаштиради. Сўтдаги оксиллар гўдақлардан тортиб, кексалар организмни фойдали моддалар билан тўйинтиради. Аммо сўт ичгач, дарҳол ётиш, ухлаш ва устидан бошқа овқат ейиш ножоиздир. Агар сўт асал билан ичилса, ички органларни қуюқ хилтлардан тозалайди.

УЙҚУСИЗЛИК ОРТИҚЧА ОВҚАТЛАНИШГА УНДАЙДИ

Лондондаги Қироллик коллежи олимлари тўйиб ухлამаслик иш-тахани очиб, ортиқча овқат ейишга олиб келишини аниқлади. Мазкур тадқиқот ҳақида «European Journal of Clinical Nutrition» нашрида хабар берилди.

Тадқиқотдан маълум бўлишича, уйқусизликдан азият чекадиганлар меъёрида ухлайдиганларга нисбатан кунига 385 калория кўпроқ овқат ейди. Тўйиб ухлამаслик грелин (очлик туйғуси) ва лептин (тўқлик ҳисси) гормонлари ишлаб чиқарилишига таъсир этади.

Олимлар буни илмий жиҳатдан асослаш учун 11 марта тадқиқот ўтказиб кўрди. Жараёнда жами 172 нафар кўнгилли иштирок этди. Тадқиқот мобайнида сўнгий равишда бузилган ва нормал уйқудан кейинги 24 соат ичида ейилган овқат калориялари таққосланди. Бунда тўйиб ухлამайдиган одамлар ёғлироқ ва оксили камроқ егуликларни хуш кўриши ҳам аён бўлди.

БОЛАЛАРНИНГ ИЖОДКОРЛИК ХИСЛАТИ ЎРГАНИЛДИ

Исроилнинг Тель-Авив университети олимлари 6—9 ёшли болалар иштирокида таниш объектлардан узоклашиш мактаб ўқувчиларининг абстракт фикрлашига қандай таъсир ўтказишини аниқлаш мақсадида тажриба ўтказгани ҳақида «Nature»да ёзилди.

Тажриба давомида болаларга ўзлари ўтирган партидан то коинотгача тасвирланган расм ва аксинча кўринишдаги расм кўрсатилиб, сўнгра ижодкорлик даражасини синаш учун тест ўтказилди.

Тасаввурини коинот ҳажмигача «каттартирган» болалар ижодкорлик салоҳияти дунёқароши мактаб доирасида қолган тенгқурларидан кўра яхшироқ эканини намён этди. Яъни, «ичкарига» эмас, балки «ташқарига» йўналган фикрлаш тарзи болалардаги фантазияни бойитади, ижодкорлигини оширади. Улар буюмларга турлича муносабатда бўлади, турлича таъриф беради ва бир-бирини тақорламамас ракурсда кўради. Олимларнинг айтишича, бола тасаввурини чегара билмайди, уни сўнгий тарзда оширишнинг ҳождати йўқ.

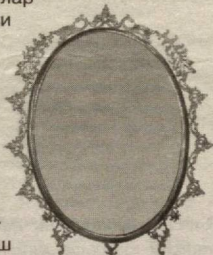
Шунингдек, Цинциннати шаҳридаги Болалар тиббиёт маркази тадқиқотчилари маттни овоз чиқариб ўқиш бола миёси ривожланишига тўғридан-тўғри таъсир қилишини аниқлади. Овоз чиқариб ўқиш вақтида миёнинг эшитиб қабул қилишини таъминлайдиган соҳаси фаоллашади. Бундан ташқари, баланд овозда ўқиш бола улғайганидан кейин ҳам кўпчиликнинг орасида ўз фикрини ичиға ютиб юбормай, баралла, донна-донна қилиб етказа олишига хизмат қилади.

«КЎЗГУМАНИЯ» — СОҒЛИҚ КУШАНДАСИ

Кўзгу ҳақида дунё олимлари ўнлаб тадқиқотлар олиб боргани, турли фикрлар илгари сурилганига қарамай, америкалик олимлар яна бир бор шу мавзу устида қучур изланишларга кўл урди.

«Nature» журналича келтирилишича, кўзгулар ҳақиқатан ҳам одамга салбий таъсир ўтказувчи манбалардан бири экан.

Кимки кўзгуга кўп қараса, термулиб ўтирса, организмдаги қувват даражаси камайиб, ожизлаша боради. Агар одамлар, хусусан, аксарият аёллар бу одатини ўз вақтида тарк этмаса, тез ва эрта ёшда қариш ҳолатларига дуч келади. Олимларнинг таъкидлашича, инсон организмдаги тўқималар кўзгудаги инсон суратидан таралаётган ўта кучли биоқувватга дош беролмайди ва натижада кексайиш суръати ошади. Қолаверса, хотира ҳам кўзгу таъсирида заифлашиб боради.

Аммо кўзгунинг организмимиз учун фойдали жиҳати ҳам йўқ эмас. Масалан, ҳар тонг ишга, ўқишга ёки меҳмондорчиликка кетишдан олдин бир лаҳза кўзгуга кулиб қарасангиз, организм яшаради, мия фаолияти яхшиланади, томирларда қон айланиши меъёрлашади. Бу кайфият йўл-йўлакай сизга учраган ва салом-алик қилган кишиларга ҳам «юқади».

Дилшод РЎЗИКУЛОВ тайёрлади.

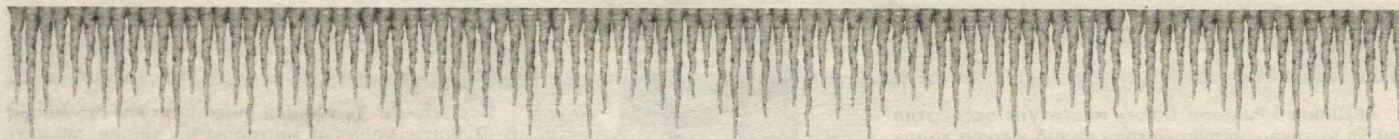
"ТИЛСИЗ ЁВ"НИНГ ОЛДИНИ ОЛГАН АФЗАЛ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан ўтказилаётган ёнгин хавфсизлиги ойлиги Наманган вилоятида ҳам уюшқоқлик билан ташкил этилмоқда. Ойлик доирасида корхона-ташқиқот ва таълим муассасаларида тушунтириш-тарғибот тадбирлари олиб боришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Вилоят ИИБ Ёнгин хавфсизлиги бошқармаси томонидан Наманган шаҳридаги 1-ихтисослаштирилган умумтаълим мактабида ташкил этилган тадбирда фавқулдда вазиятлар, халқ таълими, соғлиқни сақлаш бошқармалари, газ ва электр таъминоти корхоналари мутахассислари кўргазмали кўроллар ёрдамида ёнгин хавфсизлигини таъминловчи асосий омиллар, фавқулдда вазиятлар содир бўлганда дастлабки ҳаракат, ёнгинни бар-тараф этишда ўт ўчириш воситаларидан тўғри фойдаланиш каби тадбирлар ҳақида атрофлича тушунча берди.

ЎЗА фотомухбири Хотам МАМАДАЛИЕВ олган сурат.

Зебо мактаб сумкасини пойгакка суяб, этигини кияр, эшик қиясидан пахса томонга бир-бир кўз қадаб кўярди. Пахса ортида эса икки йигит сабрсиз; бири оқ телпакда, иккинчиси сербар тумоқ кийган. Оқ телпакка қарагани сайин қизининг ёноқлари қизғин тус оларди.

СУМАЛАК

— Канал музлабди, Зебо! — Одамбой, бояги сербар тумоқли йигит, пахса юзидан қор супуриб олиб, ҳовучида дамалоқлади. — Муз тойиб кетамиз.

— Хабаринг йўқ экан-да, — Зебо синфдоши Довулдан — оқ телпакли йигитдан кўзини олиб қочди. — Хайдар аканинг кенжаси бор-ку, Эломон... уйига борадиган йўлни қисқартираман деб...

— Қисқартираман де-е-е-еб?! — Одамбой кафтада сиқиб келаётган қорини Довулга отди. Сен ҳам эшит, дегани эди бу.

— Майнавозлик қилмай, тек юр, Одам. Хуллас, ўша Эломон катта олача сигирини каналга олиб тушибди.

— Кейин-чи, муз ёрилиб кетибдими?

— Мундай бесабрсан! Шунчаки... кечув омадли якун-

ланибди. — Ҳазилинг бор бўлсин. Сигирга бир нима бўлибдими дебман, — Одамбой қизнинг пўта рўмолидан тортмоқчи бўлдию, ўзини тийди.

— Билмасдан сигирга деб юбординг, Эломонга демоқчи эдинг-ку, тўғрими? — Довул бош чайқаб, қадамини тезлатди, олдинлаб кетди.

— Айнан сигирга дедим! — Одамбой бу гапни Зебонинг кўзларига тикилиб айтди, сўнг Довулга етиб олди. — Ўзинг ўйла, муз дегани бутун бошли сигирни кўтариб ҳам ёрилмабди, бизниям кўтаради-да.

Шамолнинг гу-гуви, музнинг таранг ғийқиллаши ва қаргаларнинг бир-бир қағилаб учиб ўтишини ҳисобга олмаганда ён-атроф жимжит. Бу пайт улар канал ёқалаб борар, энг олдинда Довул:

— Сигирга ҳеч нима

бўлмабдими. Шуям гапми!

Орқароқда Одамбой:

— Қишнинг кунни сигирга нима бор каналда?!

Энг орқада Зебо:

— Ўзи ким у Эломон?!

— Ўша кунни оқшоми билан ёмғир аралаш қор ёғди. Тарнов таги, дарахтларни сумалак бойлади.

Олча, гилос шохларидаги музларнинг жаранг-журунги кўйга ўхшарди. Мўъжиза.

— Ҳо-о-ов анави сумалакни кўраёсанми? — Одамбой қўлини чўнтагидан чиқармай, тарнов тагида узунқисқа осилиб турган музлардан энг каттасига ияк отди. — Ана ўшани ким биринчи уриб туширса, байрамдан сўнг Зебо билан бир партада ўтиради. Ке-

лишдикми?

— Шунини уриб туширмасдан ҳам ўтириш мумкин-ку, — Довул телпагини энсасигача бостириб кияркан, кечани дилхираликни тарқатиш учун бу бир баҳона эканини тушунди.

— Унда қизини қолмайди, — Одамбой ҳовучидаги қорини тошдек қотириб, мўлжаллаб турди-да, тарнов томонга қарата отди. Сумалаклар жойидан қилт этмади. Довулнинг отгани эса бориб ҳам етмади. Одамбой шунда сербар тумоғини жаҳд билан ечди.

— Тинчликми?! — Довул жүрасининг нияти жиддий эканини тобора англаётган эди.

— Қараб тур, барибир Зебо билан ўтираман... — шундай деб, тумоғини тарновга улоқ-

тирди. Музлар жаранг-журунг узилиб, ерга кулади. Сочилиб кетди. Бирок тарновдаги энг катта сумалак узилмай қолди.

— Энди сен қарагин, — Довулнинг ғурури кўзиб кетди. Зебо ҳар кўрганнда ёноқлари қизариб кетадиган ўша — оппоқ телпагини бошидан суғуриб олди. Бор кучи билан отди. Бирок бу сафар ҳам тегмади.

Зебо дарвозадан чиқаркан, пойида муз парчалари ва икки теллак ётарди.

— Болалар, эшитдингларми, Эломон олача сигирини каналга яна олиб тушибди, — дарров оқ телпакка энгашди у. Қордан силкиб-тозалалаб, Довулга тутқазди. — Иккинчи бунақа қилма!

Одамбой ўз тумоғини ердан ўзи оларкан, эски гапини қилди:

— Сигирга ҳеч нима бўлмабдими, Зебо?!

Акмал ЖУМАМУРОДОВ

ЭРТАКЛИ ОҚШОМ

Қайсики ривоятми, афсона ёки достонми кўнгалда қайта туғилса, одамни ҳайратлантирса, унинг умри боқийдир. Бу воқеа олис бир туманда бўлиб ўтган. Эмишки, юртимизнинг машҳур бир шоири бундан таъсирланиб шеър ёзган, ҳатто бўйнидаги шарфни ҳам соғга қилган экан.

— Янги йил кирсин, бораман! — Сизга гап бўлса... — Ишон!

— Кеч бўлиши мумкин... — Унда опқочиб кетаман! — Нима?!

— Мана кўрасан. Шу кеча отанг билан гаплашаман. Тушунар...

Қор гуллилаб ёғарди. Худди осмон ерга соғинч мактубини ёзаётгандек. Тун ойдин ва фараҳли эди. Йигитнинг муздек бармоқлари қизиди. Қиз юрагидаги олов пайсиди.

“У албатта эплайди”. Қиз шундай ўйлади.

“Шу кеча ҳал қиламан”. Йигит қатъий қарорга келди.

Поёнсиз оқлик аро икки жуфт из қолди.

— Қор тинай демайди-я. Бу кетишда эрталабгача бир метр ёғаров...

— Одам ёр, қиш қор билан дейдилар. Ёғаверсин-да...

Қишлоқ четидеги уйда йигирма чоғли одам байрам қилмоқда. Янги йил. Шу сўз пиёлалар мисол, тилдан тилга кўчиб юрибди. Остонада ўтирган мезибор лаганда гўшт олиб кирди.

— Олинглар, олинглар... Оғизлар бироз тинди. Шу чоғ остонада бир йигит пайдо бўлди ва ховлиқиб:

— Ташқарига... ташқарига... қарангллар. Бўлинглар, бўлинглар... Барча бироз эсанкираб, гагаговур бошланди. Сўнг ташқарига отилдилар.

Тун беадад оқ эди. Симёғочнинг кўзи ёнарди. Тегирмончининг қошига қўнган ун янглиғ, қор ҳам симёғочга эркалик қилиб, унинг кўзларига кўнарди.

Во, ажаб! Ойдин тунда бир йигит симёғоч ёруғида ракс тушарди. Унинг қўллари қалдирғоқ қанотидай жавлон урар, билаклари турнанинг қанотидай ҳаракатланарди. Унданг сал нарида бир қиз — юзи-кўзида қор, сочи-қошида қор, пальтосида, елкасида, шарфида қор — нозик бармоқларини “куҳ-куҳ”лаганча йигитга завқ билан, меҳр билан, муҳаббат билан тикиларди. Йигит дунёни, ўзини, бутун борлиқни унутиб шундоқ катта кўчада, ойдин кечада ракс тушарди.

Кимдир бақирмоқчи бўлди. Шу чоғ ўша кимдининг оғзини қафти билан бекитди кимдир:

— Жим! Оғзи беркитилган одам типирчилади:

— ...Кўйвор!

Одам унинг илтижосини эшитмади. Қор тинай демасди. Йигит тинай демасди. Қиз кулиб тинай демасди. Одамлар тамоша қилиб тинай демасди.

Томошабинлар тушундики, кўзлар тўймайди. Аммо ошиқлар-

ни холи қолдирмоқ керак. Улар кўзларини, хаёлларини ташқарида қолдирганча, ичкари киришди. Шунда бир одам бўйнидаги шарфини ечиб пастга — йигитга улоқтирди.

Яна бири телпагини, Яна бири тўнини, Яна бири...

Яна бири... Кимда неки азиз бўлса, йигит томонга улоқтирдилар. Кулганча, жилмайганча унга илиндилар.

Йигит ҳамон ўйнади.

Уйнинг ичкарисидда фақат боя оғзи беркитилган одамгина жим, қолган барча биринчи муҳаббатини эслаб энтикарди.

Соат янги йилга бонг урди. Бутун борлик бир лаҳза гунг қиздай тинчиб қолди. Бун сукунат лаҳза ўтмай, севганига уйланган йигит сингари шовқин-суронга тўлди. Худди шу лаҳза симёғоч ёруғида ўйнаётган йигит эшик қокди.

Эшик ғичирлаб очилди. Дарвозани ҳали оғзи беркитилган одам очди.

— ...Байрамингиз билан. — Раҳмат. — Мен келгандим... — Мен эсам жавобимни айтгандим.

— Мен... — Тушун, болам! — унинг овози майин ва меҳрли чикди. — Ахир, дўстимга ваъда бериб қўйганман. Ваъда бузиш учун берилмас.

Яна шу чоғ, боя барчани ташқарига ховлиқиб чакирган йигит пайдо бўлди.

— Ошиқ! Унинг овози уй ичидеги одамларни сергак торттирди. Яна ҳов-

лига чикдилар.

— Ошиқ йигит... Шу икки сўз бамисли қор шаклинда бутун дунёга ёғди. Бутун дунёга ёйилди.

— Ошиқ йигит... Одамлар йигитни ўраб олди. Уни бағрига босар, юзи-кўзидан ўларди. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмай, барча одамлар йигит билан ўша уйда ўтиришарди.

Ота рози бўлди. Ваъда олган дўстнинг ўзи шундай деди:

— Биз умр бўйи мўъжиза кутамиз. Биз мўъжиза кўрдик-ку, шундаймасми? Йигирмата кўл юзни силади. Юзта бармоқ бунга гувоҳ ўтди.

Ташқарида ҳамон қор ёғар, тун ойдин эди. Тун фараҳли эди. Яна шу чоғ кимдир ташқарига чиқишга уннади. Одамлар чиқишганда...

Қиз ракс тушарди. Қор билан тиллашиб. Диллашиб... Эллашиб ракс тушарди.

Санжар ТУРСУНОВ

2017-yil 1-yanvar, № 1 (8962)

Янги йилда янги ва эски мусобақалар

Юртимизга янги — 2017 йил ҳам кибриб келди. Йил бошида барча соҳа вакиллари каби спортчилар ҳам янги режалар билан банд бўлади. Янги марралар сари интилиш профессионал спортчининг ҳаётий маслаҳи, аслида. Йилдан-йилга дунё миқёсда спортга қаратилган эътибор ва рақобат кучаймоқда. Қитъа ва жаҳон чемпионатлари, халқаро турнирларнинг нуфузи ортиб, медаллар учун кураш тобора қизгин кечмоқда. 2017 йилда спортчиларимизни дунё нигоҳи қаратилган халқаро мусобақалар қутиб турибди.

Маълумки, мамлакатимизда спорт, айниқса, болалар спортини ривожлантириш, ёш авлоднинг жисмонан соғлом, маънан баркамол этиб тарбиялашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бунда ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, уларнинг истеъдод ва салоҳиятини юзага чиқариш, навқирон авлод қалбиди мардлик, жасорат, дўстлик ва бағрикенглик фазилатларини юксалтириш, халқаро майдонларда Ватанимиз шарафини муносиб ҳимоя қилишга қодир моҳир спортчиларни тарбиялашда муҳим омил бўлаётган, Биринчи Президентимиз ташаббуси билан ташкил этилган уч босқичли узлуқсиз спорт тизими — “Умид ниҳоллари”, “Баркамол авлод” ва Универсиада спорт мусобақаларини алоҳида тилга олиш даркор.

Жорий йилда спортнинг 17 тури бўйича академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида Жиззах вилоятида «Баркамол авлод» спорт ўйинларининг мамлакат босқичи ўтказилади.

2017 йил, айниқса, футболчиларимиз учун чинакам синов палласи бўлади. Яхши биласиз, келгуси йили Россияда бўлиб ўтадиган “ЖЧ — 2018”га йўланма олиш учун ҳал қилувчи баҳслар бўлиб ўтади. Миллий терма жамоамиз саралаш баҳсларини «А» гуруҳида Жанубий Корея, Эрон, Сурия, Қатар ва Хитой вакилларига қарши ўтказмоқда.

2016 йилда ўтган баҳсларда қайд этилган натижаларга кўра, С.Бабаев шогирдлари Эрон (11) ва Жанубий Корея (10) футболчиларидан кейин — 9 очко жамғарган ҳолда гуруҳда 3-ўринда

турибди. Албатта, бу кўрсаткич муҳлислар кутган натижа эмас. Чунки гуруҳда 1- ва 2-ўринни эгаллаган терма жамоаларга мундиал йўланмаси берилди. 3-ўрин соҳиби «В» гуруҳидаги 3-ўрин эгасини икки ўйин натижасига кўра энгиб, кейин худди шу тарзда Океания минтақасида тенгсиз деб топилган жамоани ҳам доғда қолдирсагина йўланмага эга бўлади.

Жорий йилдаги илк ўйин 23 март куни сафарда Сурия (5 очко) терма жамоасига қарши бўлиб ўтади. 28 март куни вакилларимиз қатарликларни Тошкентда чорлайди. 12 июнь куни Эронга, 31 август куни Хитойга борамиз. Сўнгги учрашувимиз эса 5 сентябрда Жанубий Корея терма жамоасига қарши Тошкентда ўтказилади. Ушбу учрашувларда футболчиларимизга омад тилаймиз.

2017 йил спортга оид воқеликларга бой ўтиши кутилмоқда. Хусусан, 11—29 январь кунлари Франциянинг Лилль шаҳрида эркаклар ўртасида кўл тўпи бўйича жаҳон чемпионати, 29 январдан 5 февралга қадар Швециянинг Сандвикен шаҳрида тўпда ўйналадиган хоккей бўйича жаҳон чемпионати, 29 январдан 8 февралгача Қозоғистоннинг Алмати шаҳрида киши Универсиада ўйинлари, 9—12 февралда Жанубий Кореянинг Каннин шаҳрида алоҳида масофалар, 25—26 февралда Канаданинг Калгари шаҳрида спринтер кўпкураши, 4—5 мартда Норвегиянинг Хамар шаҳрида классик кўпкураш бўйича конькида югуриш бўйича жаҳон чемпионати бўлиб ўтади.

19—26 февралда эса Япониянинг Саппоро шаҳрида киши Осиё ўйинлари ўтказилади. Мазкур баҳсда ўзбекистонлик спортчилар ҳам ўз омадини синаб кўради. 2011 йили Қозоғистонда ўтган Осиё ўйинларида 8 нафар спортчимиз қатнашиб, медалсиз қайтишганди, бу сафар ана шу нохуш ҳолатга чек қўйилса, ажаб эмас.

29 мартдан 2 апрелгача Финляндиянинг Хельсинки шаҳри жозибали спорт турларидан бири фигурали учиб бўйича навбатдаги жаҳон чемпионати мезбонлик қилади. 27 апрелдан 7 майга қадар Бага-

ма оролларида соҳил футболлари бўйича жаҳон чемпионати ўтказилади. Хозирча Осиё минтақасига аталган 3 та йўланма расман эгасини топмаган. Аммо Эрон ва Япония терма жамоаси 2 та йўланмани назарий жиҳатдан ўзиники қилиб бўлган. Учинчи йўланмани бизнинг футболчилар кўлга киритиши мумкин.

5—21 май кунлари хоккей бўйича Париж (Франция) ҳамда Кёльн (Германия) шаҳарларида жаҳон чемпионати ўтказилади. Ушбу мусобақа хозирданок 2017 йилдаги энг муҳим спорт тадбири сифатида эътироф этилмоқда.

Бироқ бунинг футбол ихлосмандларига қизиги йўқ, албатта. Чунки улар 17 июндан 2 июлга қадар Россия яшил майдонларида Конфедерациялар кубоги учун ўтказилган турнирни кутишмоқда. Мазкур мусобақада Россия, Янги Зеландия, Португалия, Мексика («А» гуруҳи) ҳамда Чили, Австралия, Германия ва Африка қитъаси чемпиони («В» гуруҳи) қатнашади.

Шунингдек, 30 июндан 9 июлгача Испаниянинг Таррагона шаҳрида Ўрта ер денгизи ўйинлари бўлиб ўтади. 14—30 июль кунлари Венгрия пойтахти Будапешт шаҳри сув спорти турлари бўйича галдаги жаҳон чемпионати мезбонлик қилади. Польшанинг Вроцлав шаҳрида 20—30 июлда «кичик олимпиада» бўлиши — Дунё ўйинлари спортчиларни синовга чорлайди.

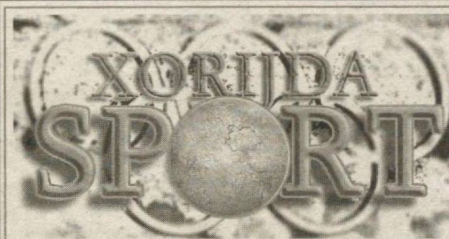
5—13 август кунлари Лондон шаҳрида энгил атлетика бўйича жаҳон чемпионлари аниқланади. Орадан бироз ўтиб, 19—30 августда Тайваннинг Тайбэй шаҳрида ёзги Универсиада ўйинлари ўтказилади.

Юртимиз спортчилари учун яна бир муҳим мусобақа сифатида 15—21 сентябрь кунлари Туркменистон пойтахти Ашхабадда ўтадиган ёлқ иншоотлардаги Осиё ўйинларини айтишимиз мумкин. Мазкур мусобақаларга вакилларимиз тайёргарликни ўтган йилдаёқ бошлаб юборган.

29 октябрдан 12 ноябргача Эстония пойтахти Таллинда аёллар ва эркаклар ўртасида халқаро шашка (юз катакли шашка) бўйича жаҳон чемпионати ўтказилиши режалаштирилган.

Қолаверса, аънавий спорт мусобақалари, хусусан, футбол бўйича Европа ва Осиё чемпионлар лигасининг, Европа лигасининг бир-бирдан қизик ва мурасасиз ўйинлари 2017 йилда ҳам томошабинларни ўзига чорлайди. Теннис бўйича «Катта дубулга» туркумига кирувчи йирик спорт тадбирлари — Австралия, Франция, АҚШ очик чемпионатлари ва Уимблдон (Буюк Британия) баҳслари бу йил ҳам муҳлислар диққат марказида туриши аниқ. Шунингдек, бокс, кўпкунлик, велоспортлар, «Формула-1» мусобақалари ҳам жорий йилни ҳар жиҳатдан бежай олади.

Зоҳиджон ХОЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири

МЕССИ — ЯНА «ЭНГ ЯХШИ»

Аргентина терма жамоаси ва «Барселона» клуби ўйинчиси Лионель Месси Халқаро футбол тарихи ва статистикаси федерацияси (IFFHS) талқинига кўра, 2016 йилдаги «Энг яхши плеймейкер» деб топилди.

Ташкилот расмий сайтида келтирилишича, Месси ушбу нуфузли совринни иккинчи марта ютишга муваффақ бўлди.

Ундан кейинги ўринни «Барса» сардори Андреас Иньеста эгаллади. Кучли учликни якунлаш «Реал»нинг германиялик аъзоси Тони Кроосга насиб этди.

СОФЛИКНИНГ ҲАФТАЛИК БАҲОСИ

«Mirgor» нашрида қайд этилишича, германиялик таниқли автопойгачи Михаэл Шумахерни даволаш ишлари учун сарфланаётган маблағ қарийб 14 млн фунт стерлингга етган.

Нашрда ёзилишича, Шумахернинг ҳафталик муолажалари учун 115 минг фунт стерлинг сарф қилинади. Уч йил ичида спортчининг саломатлигини яхшилаш учун 13,8 млн фунт стерлинг кетади.

Хабарингиз бўлса, у 2013 йилда Францияда тоғ чангиси билан шуғулланаман деб йиқилган ва бошини тошга уриб олиб, жиддий жароҳат олганди. Шумахер «Формула-1» мусобақаларида 91 марта галаба қозонган.

300 МЛН ЕВРОНИ РАД ЭТДИ

Яқинда 27 та ахборот агентлиги талқинига кўра, Европанинг энг яхши спортчиси деб топилган португалиялик футболчи Криштиану Роналду учун Хитой клубларидан бири 300 миллион евро таклиф қилгани ҳақида «Sky Sport» наشري хабар берди.

— Улар мадридликларга футболчинини сотиб олиш учун 300 миллион евро, футболчининг ўзига эса йилига 100 миллион евро маош таклиф қилди, — деди спортчининг маъмури Ж.Мендеш.

Бироқ футболчи ушбу таклифни рад этган. Испан нашрларида келтирилишича, айти пайтда Роналду Мадридда ҳафтасига 427 минг евро топмоқда.

«ЙИЛ СПОРТЧИЛАРИ — 2016»

Қисқа масофаларга югуриш бўйича 9 карра олимпиада чемпиони бўлган ямайкалик Хусайн Болт ҳамда америкалик гимнастикачи Симона Байлз Халқаро спорт нашрлари ассоциацияси (AIPS) талқинига кўра, «Йил спортчилари» деб эълон қилинди.

Ташкилот расмий сайтида ёзилишича, Болт Францияда бериладиган ушбу мукофотга бешинчи марта сазовор бўлди. Бу йилги эътирофга унинг Олимпия ўйинларидан урта олтин медалга ютгани сабаб бўлган.

Дарвоқе, 19 ёшли гимнастикачи Симона Байлз хали ёш бўлишига қарамай, 4 карра олимпия чемпиони бўлишга улгурган.

«ЛЕСТЕР» — «ЙИЛ ЖАМОАСИ»

Халқаро спорт нашрлари ассоциацияси (AIPS) талқинига кўра, Англия чемпиони «Лестер» клуби 2016 йилнинг энг яхши жамоаси дея эътироф этилди.

«ТАСС»да қайд этилишича, сайёрамиздаги энг яхши футбол жамоасини аниқлашда дунёнинг 110 мамлакатидеги журналистлар овози ҳисобга олинган. Яқунда италиялик мутахассис Клаудио Раньери бошқарувидаги «Лестер» клубини ёқлаб берилган овозлар 20,71 фоизга етган. Бу борада 2-ўрин Португалия терма жамоасига (15,39 фоиз), 3-ўрин эса Мадриднинг «Реал» клубига (11,2 фоиз)га насиб қилган.

Н.ЭРМАТОВА тайёрлади.

Газетанинг навбатдаги сони 2017 йил 7 январь шанба куни чиқади.

Китоб миллатнинг ақл кўзини ёритувчи офтобдир!

ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ НАШРИЁТ-МАТБАА ИЖОДИЙ УЙИ

Мухтарам юртдошлар!

Барчангизни Янги – 2017 йил билан самимий қутлаймиз!

Ҳар бир оилага тинчлик-фаровонлик
ва энг эзгу тилаklarимизни йўллаймиз!

*Сизга тақдим этилаётган ўзбек
ва жаҳон адабиётининг энг сара намуналаридан
бахра манг бўлинг.*

Мурожаат учун манзил: 100128, Тошкент шаҳри, Лабзак кўчаси, 86-уй.
Телефонлар: (+99871) 241-83-29. Моб.: (+99895) 144-41-82, (+99893) 791-00-70, (+99893) 331-32-00
www.gglit.uz, e-mail: info@gglit.uz.

Маҳсулотлар сертификатланган. Хизматлар лицензияланган.

Ma'rifat

TA'SIS
ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir **Abdusamat RAHIMOV**

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150. Tiraji 57582.

Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotihiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2030-6436

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqiriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxonada manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 20.00 Topshirildi — 19.35

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchesi muharrir:
Zohidjon XOLOV.
Navbatchesi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

2 3 4 5 6